

DE BOOMGAARD OF FRUITKWEEK

IN BETREKKING

MET DEN LANDBOUW

Gent, drukk. C. Annoet-Braeckman, Ad. Hoste, opvr.

DE BOOMGAARD OF FRUITKWEEK

IN BETREKKING

MET DEN LANDBOUW

3de SAMENGEVATTE UITGAVE

MET 65 FIGUREN

DOOR

FRED. BURVENICH VADER

Leeraar aan Staatshofbouwschool te Gent. — Gelast met de openbare
leergangen door het Staatsbestuur ingericht te Aalst, Gent, Kortrijk, Lokeren en
Rousselare en in verscheidene Landbouwkringen
Leeraar van Boom- en Groententeelt, en Bijénkweek in de Melkerijschool
te Wervelgem
Ridder der Leopoldsorde
Gedecoreerd met de 1ste klas Landbouw- en Burgerseresteekens.

TE BEKOMEN
BIJ DEN SCHRIJVER, TE GENTBRUGGE-BIJ-GENT

Over de hoogstammige boomen en het aanleggen van boomgaarden.

Toen wij in 1862 ons eerste werk over boomteelt uitgaven en daarin onze openbare en bijzondere voordrachten en lessen samenvatten, stelden wij een bijzonder hoofdstuk op over de landelijke fruitboombeplantingen. Destijds wezen wij reeds op de nalatigheid of onverschilligheid aan waarmede tuiniers, landbouwers, eigenaars, jazelfs deskundige schrijvers en leeraars de boomteelt in betrekking met den landbouw bejegenden. Ziehier, tot bewijs, hoe wij ons vóór 29 jaren deswegen uitten :

«De boomteelt behoort niet alleenlijk tot den hofbouw en het is onder dit eenig oogpunt niet dat ons landbestuur deze teelt heeft willen bevoordeelen ; want, vooral ten opzichte der hoogstammige boomen, maakt de boomteelt eene belangrijke vertakking der landbouwkundige nijverheid uit. Het is onder dit oogpunt ook, dat wij aan de landbouwers voornaamlijk, dit deel onzes werks opdragen. » (*Praktische aanwijzingen over den snoei der fruitboomen*, 11 Maart 1862.)

In 1866 zonden wij een afzonderlijk boekdeel in het licht onder den titel van : *De boomgaard of de fruitboomen in betrekking met landbouw*. In 1872 verscheen eene tweede en tevens eene fransche uitgave⁽¹⁾ van dit werk.

Tijdens de provinciale prijskampen voor boomgaarden in Oost-Vlaanderen (1871 en 1888), traden wij als

(1) Beide deze werken zijn sedert lang uitgeput.

Jurylid op en werd ons den vereeerenden last opgedragen het verslag over de werkzaamheden van den Jury uit te brengen.

Na het vervullen van deze taak in de laatste prijskamp werd ons verslag, dat in de twee landstalen, in duizenden exemplaren werd uitgegeven⁽¹⁾, met algemeene goedkeuring onthaald⁽²⁾.

Wij zullen hier op beknopte wijze al de punten bespreken, die aan dit aanbelangend vak verbonden zijn, en de bijhoorigheden van geringer belang ter zijde laten. Ons dunkens nakunnen wij niet beter te werke gaan, dan het programma te volgen, welk de landbouwmaatschappij van Oost-Vlaanderen voor den grooten wedstrijd van 1888 aan den Jury vóórgelegd heeft.

Maar vooral eer wij ter zake komen, zullen wij een oogenblik stil blijven bij de onrechtstreeksche en rechtstreeksche voordeelen welke voor den kleinen en grooten landbouwer aan het inrichten van boomgaarden verbonden zijn :

In menige streken van ons land is het aankweken van jong vee en paarden, een der meest winstgevende hulpmiddelen van den landbouw. Om de veeteelt, zooveel als het wenschelijk ware, te bevoordeelen, moet men weiden maken. Ook, ofschoon onbevoegd om de groote vraagpunten van den landbouw op te lossen, aarzelen

(1) Groot in octavo boekdeel van 97 bldz. met 19 platen. (In den handel niet te verkrijgen.)

(2) In plechtige algemeene vergadering der Provinciale Landbouwmaatschappij, onder voorzitterschap van den heer Minister van Landbouw, werd ons, door dezen hoogen ambtenaar, benevens eene publieke lofspraak over ons werk, dat den heer Minister DE BRUYN **het wetboek der boomgaarden** noemde, de 1ste klas landbouwdecoratie toegekend.

wij daarom niettemin te verklaren, dat aan onze kleine en groote pachters gewoonlijk weiland ontbreekt.

De noodzakelijkheid van weiland voor veeteelt aan te leggen vastgesteld zijnde, moeten wij natuurlijk tot het besluit komen dat die soort weiden, eene echt gevondene plaats voor de fruitboomen aapbieden. Wel is het stellig dat de schaduw der boomen een deel van de voedzame hoedanigheden der weide wegneemt, maar deze vermindering mag men hier niet, zooals voor de vette weiden, in rekening brengen. Overigens, als de fruitboomen op goeden afstand geplant en wel verzorgd zijn, bezit het gras van den boomgaard, zonder in voedzaamheid datgene der natuurlijke weiden te evenaren, toch steeds eene aanzienlijke waarde voor de opkweeking. Immers, de weide, voor het jonge vee bestemd, moet slechts een toevoegsel van voedsel verschaffen. De vrije beweging, de lucht, de oefening, en — vergeten wij niet erbij te voegen — het licht, zijn in dit geval de voornaamste invloeden op de gezondheid en de ontwikkeling der kweekelingen.

De aandacht van den landbouwer wordt te weinig gewekt op het belangrijke vraagstuk van de inwerking des lichts voor de teelt van jong vee en andere huisdieren, zoowel als op de gewassen. Het eenvoudig gezond oordeel geeft de overtuiging dat in het dierlijk leven, bijzonder in de opkweeking, men te dikwijls de regelen der gezondheidsleer, voor wat het licht betreft, uit het oog verliest. Door de vermenigvuldiging der weilanden en het uitbreiden hunner oppervlakte om het planten van fruitboomen te benuttigen, zal men er merkkelijk toe bijdragen om de opbrengst van fruit te vermeerderen. De boomen van 10 tot 12 meters afstand plantende, zal men dezen niet alleen toelaten eene uitgebreide kruin te

vormen maar hun tevens meer en betere vruchten doen voortbrengen; de weide zelf, zal gedurende meer jaren in goeden toestand blijven, omdat de schaduw door de boomen verspreid, zich verplaatsende, beurtelings de geheele oppervlakte van den grond door de zonnestralen zal laten beschijnen. Weiden maken, boomgaarden planten, ze doelmatig aanleggen en verzorgen, ziedaar zaken van hoog belang voor den landbouw, waarvan wij al de bijzonderheden zullen in overzicht nemen. Laat ons niet vertoeven de hand aan het werk te slaan, want de Amerikaan is daár, en weldra zal hij met de vruchten van zijne oneindig uitgestrekte beplantingen in ons eigen land, met onze producten mededingen.

Over den grond.

De hoedanigheid van den grond vervult eene hoofdzakelijke rol. Men ziet in de vruchtbare gronden, de beplantingen van fruitboomen het best slagen. Ook is het daár, dat men zou behooren groote oppervlakten voor het inrichten van boomgaarden te gebruiken, dewijl zulke gronden geene zoo groote verschotten voor verbetering eischen als de schrale landen die men bijna gansch voor zulke aanlegging hoeft te veranderen. In vruchtbare gronden is het aanleggen van boomgaarden gemakkelijker en meer winstgevend.

Dit neemt echter niet weg, dat men niet uitsluitelijk in gronden die door de natuur bevoorrecht zijn, zonder aanzienlijke kosten boomgaarden kan tot stand brengen. Met verstandige voorzorgen kan men op zeer voordeelige wijze goede plantingen doen; maar, boomgaarden aanleggen, met het oog op den fruithandel en

dat wel op groote schaal, in gansch onvruchtbare gronden die men niet alleenlijk verbeteren, maar gansch zou moeten verwerken, is als eene grove huishoudelijke dwaling af te raden. De vruchtboomen, even als andere gewassen geven de voorkeur aan deze of gene grondsoort.

Het valt buiten allen twijfel, dat het in dit geval beter is soorten te kiezen die voor den grond passen, dan den grond te moeten wijzigen om hem voor de boomsoorten geschikt te maken. Dáár waar bijv. de grond bij uitstek geschikt is voor appelboomen, moet men niet vergen dat er peerboomen en veel min nog steenvruchtboomen geplant worden.

De helling der gronden draagt insgelijks veel tot het welslagen der beplantingen bij. De boomgaarden op eene afhelling naar het zuiden gericht, bevinden zich in de gunstigste voorwaarden. Het is ook dank aan dergelijke helling dat de boomgaarden zich gemakkelijk van het overtollige water ontlasten, dat anders dóór zwaren en klevigen grond moeilijk zou heendringen.

Op sommige landen, hoe goed ook geschikt tot het aanleggen van eenen boomgaard, is het noodig de uitwatering te vergemakkelijken bij middel van draineering.

Het droogleggen of uitwateren bij middel van draineerbuisen voor plantagiën van boom- en houtgewassen is niet aan te raden.

Men graaft smalle en diepe groeven α , in de richting der helling, tusschen de rijen boomen $\odot$ van onder met takkebossen of persen belegd, om het water eenen gemakkelijken uitweg te verleen. Het elzenhout, welk men ten lande in groote hoeveelheid aantreft, bezit de eigenschap zich lange jaren in den grond goed te houden, en is om die reden tot het draineeren in de boomgaarden

het best geschikt. Boven het hout komt eene laag strooi, opdat de aarde bij het inzakken zich niet met de rijzen vermeng; hierop nu komt eene laag aarde, en daarna wordt alles goed vastgetrapt. Het strooi kan men door heidegewas, ginst (brem), varenkruid, riet of iets dergelijks vervangen. De aarde wordt een weinig verheven op geheel de lijn, waar de boomen $\odot$ moeten komen. Men voldoet soms met den boomgaard plat te laten en alleenlijk de

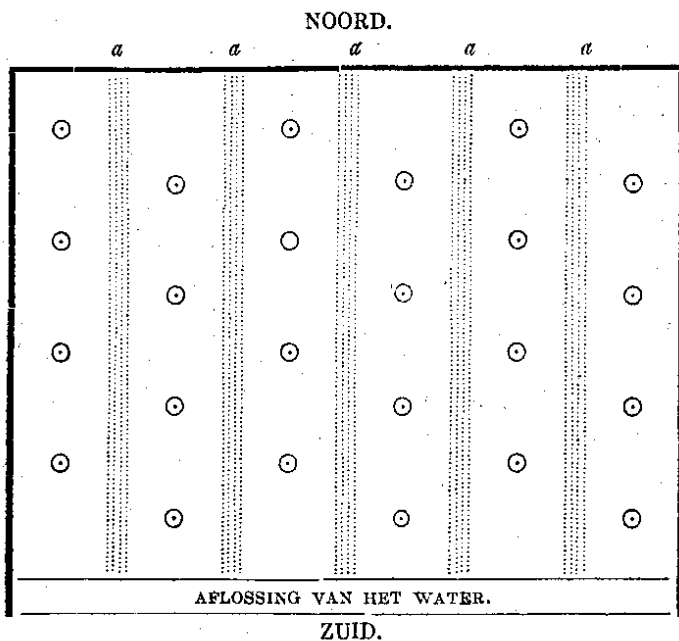

Fig. 1. — Plan van afwatering.

boomen op kleine afgezonderde heuvels te planten: De planting boven de gewone vlakte des gronds (op bergjes) wordt, voor de wijze van uitvoering en de voordeelen er aan verbonden, breedvoerig uitgelegd in het deel aan de planting toegewijd.

Een te lage grond kan verheven worden door het uitschieten van grachten op dezelfde wijze als in het voorgaande plan aangewezen, met dit verschil, dat men ze breeder maakt en grootendeels wêer opvult met welkdanig vreemde stof, die men bij de hand heeft. Zoo doende, leveren die groeven de noodige aarde tot de verhooging des gronds op en dienen zij tevens tot afleiding van het water.

Het is ook zeer voordeelig dat de boomgaarden goed beschut zijn tegen noorderwind door naburige hoogwassende boomen of door gebouwen.

Planting en rangschikking der boomen.

De goede voorbereiding van den grond mag thans als eene gewonnen zaak aanzien worden. Op weinig uitzonderingen na, ziet men alom wedijveren om de boomen alles te verschaffen wat voor de regelmatige werkingen van het wortelgestel noodig is.

Het opbreken en omkeeren van het ondoordringbare gedeelte van den ondergrond, de verbetering van de bebouwbare laag, het vervangen der slechte aarde en de verbetering der overige met er desnoods goeden grond of andere voedende stoffen bij te brengen, het afleiden van het overtollige water, het nêerzetten van den boom op hoogten of heuvels (zie fig. 2), alle die zoo hoogst nuttige bewerkingen en verpleegzorgen zijn goed begrepen en bijna overal in uitvoering gebracht.

Wat het ondiep planten, bijna aan de oppervlakte des gronds aangaat, al de landbouwers zijn thans door eigen ondervinding ten volle overtuigd, dat deze wijze van planten niet alleen den groei begunstigt, maar tevens de vruchtbaarheid verhaast en eenen voordeeligen invloed

op de hoedanigheid van het fruit uitoefent. Iedereen is ten volle overtuigd dat men ondiep planten moet omdat de wortels, om hunne natuurlijke werkkrachten nit te oefenen, in die laag van den grond moeten liggen, waar lucht en warmte gemakkelijk ingang vinden en eene matige vochtigheid heerscht. Dit mag als eene aanzienlijke schrede van vooruitgang, in de laatste jaren verwezentlijkt, aangeteekend worden.

Waar is de tijd toen men zich inbeeldde dat de boomen op Gods genade moesten wassen, en men ze in een putje plantte dat bezwaarlijk de wortels kon bevatten.

En nochtans hoe gemakkelijk was het niet om te begrijpen dat een boom, die talrijke jaren op dezelfde plaats leeft en veel vruchten geven moet, eenen goeden voorraad voedstoffen in zijnen omtrek heeft te vinden.

Het ware met een gewonnen proces in hooger beroep gaan indien wij nog aandrongen op de noodzakelijkheid in schrale gronden, putten van nagenoeg 2 m. breedte en 1 m. diepte te graven, den bodem om te roeren en er bereide mengelaarde, meststoffen of straatvuilnis in te brengen. Degene die over deze laatste stof gemakkelijk beschikken, zullen daarin altijd eene goedkoope bemesting vinden, die veel verschillende, zoowel minerale, als andere grondstoffen van voeding bevat.

Bij het planten van boomen en boomgaarden vergeet men ook dikwijls het voordeel van zekere stoffen, zooals beenderen, hoorn, pluimen, haar, wollen lompen, enz., die traagzaam en langdurig werken; zulke stoffen kan men niet genoeg aanbevelen, en er zou meer gebruik kunnen van gemaakt worden, ware het niet dat men in vele huishoudens deze kostbare en heilzame meststoffen laat verloren gaan.

De kalk wordt bij het planten van boomen te weinig gebruikt; hij verbetert de zware, konde en vochtige landen, daar hij ze losmaakt, verwarmt en uitdroogt. Door zijne loogachtige en scherpe hoedanigheid veroorzaakt hij eene gisting in de meststoffen, welke de grond bevat, en bespoedigt derzelver ontbinding. Hij trekt ook vluchtige stoffen uit de lucht naar zich, en heeft uit dien hoofde eenen zeer grooten invloed op boomen en vruchten.

De kalk is overigens een beste middel om het mos, hetwelke zich in boomgaarden tusschen het gras vertoont, spoedig te doen verdwijnen.

Het steengruis of puin heeft voor het planten der boomen een dubbel uitwerksel door den kalk erin bevat en het vergemakkelijken van de doorzijging des regenwaters en het indringen der lucht.

Gezift kalkgruis van afbraak, met den grond gemengd, heeft altijd op de vruchten eenen heilzamen invloed.

Houtasch en de zoogenoemde *Hollandsche asch*, kunnen als hulpvette voor de boomen niet hoog genoeg aangeprezen worden.

Iets dat nu elke landbouwer ook weet en naleeft, is de boomen hoog genoeg te plaatsen derwijze dat zij, na het inzakken van den bewerkten grond, nog merkelyk boven den algemeenen grondslag verheven staan. Alleen op standplaatsen die bij uitstek droog en schraal zijn, zou het nalaten van deze voorzorg nauwelijks vergeeflyk zijn.

Dáár waar overmaat van vocht te duchten is, is er voordeel aan verbonden voor gansch de rij boomen den grond in barm te leggen. De grond die daartoe tusschen de rijen weggenomen wordt, laat eene sleuf achter, langs waar het water zal wegvloeien. Deze wijze van aanleggen in verhevene singels door diepe voren afgescheiden

dienende tot draineering in opene lucht is, in lage plaatsen zeer aan te raden.

Daarenboven moeten de meststoffen, om tot eigenlijk voedsel te vergaan, dezelfde invloeden genieten; men zal zich dus wel onthouden ze diep in den grond te leggen. Te diep begraven mest verzuurt en kan een zeer nadeelig uitwerksel hebben.

De mest moet tijdens de planting rechtstreeks onder en rondom de wortelen gelegd worden; indien men verteerde mest aan de hand heeft, mag men er zelfs boven de wortels, met tusschenplaatsing van een weinig aarde, leggen. Het is ook overdreven te denken, dat men in eens overgrootten voorraad van mest aan iederen boom moet geven, alsof men er later geenen meer behoefde toe te dienen.

RANGSCHIKKING. De orde, in welke de boomen in den boomgaard geplant worden, moet even voordeelig als aangenaam zijn voor het zicht. De rijen moeten zoodanig gericht zijn, dat men langs alle kanten eene laan of dreef vóór zich staan hebbe. Voorts moeten de verschillende soorten in diervoege naast elkander geplaatst worden, dat hoog- en langgroeiende boomen niet verward door elkander staan. Men kan de rijen op tweederlei wijze aanleggen : 1° in het vierkant of in den haak :

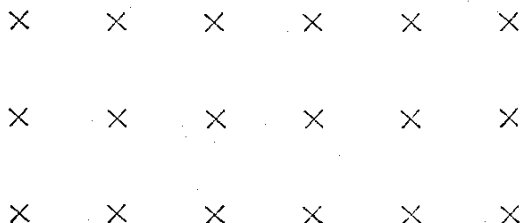

Fig. 2. — Vierkantige plantwijze.

2° In vijfhoek of in verband :

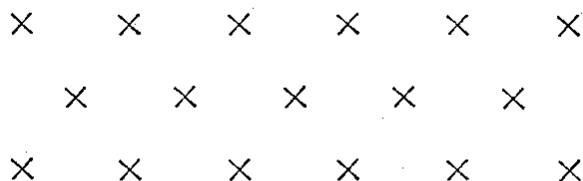

Fig. 3. — Planting in vijfhoek of in verband.

Deze laatste wijze is de doelmatigste, ook werd zij het meest gevolgd, hoewel de planters niet altijd duidelijk begrijpen hoe, voor deze schikking, de plaats van iederen boom vastgesteld wordt.

Het zal dus niet misplaatst zijn hier de wijze af te teekenen om eenen volmaakten vijfhoek op den grond te trekken. Veronderstellen wij eene planting van boomen, die in alle richtingen op 10 m. afstand van malkander moeten staan. De eerste rij op 10 m. afgebakend zijnde, A, B, C, D, E, enz.,

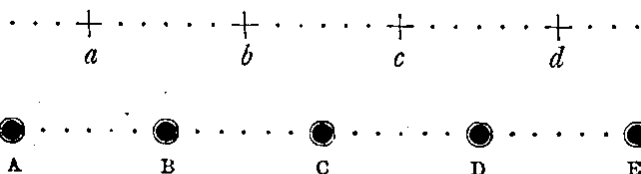

Fig. 4. — Afteekening eener planting in vijfhoek.

neemt men eene koord of touw van 10 m. lang, die men aan het paaltje A vaststropt; men zal met het ander einde eenen cirkelboog *a* trekken, en dan hetzelfde doen van het punt B. Daar, waar die twee bogen zich overkruisen *a*, zal de plaats zijn van den 1sten boom der 2de lijn. Men zet de bewerking op die wijze voort van de punten B, C, D, enz., om de achtereenvolgende plaatsen *b*, *c*, *d*, enz., aan te duiden.

Er bestaat eene derde plantwijze, die zelden gevolgd wordt, doch in enkele gevallen voordeelig kan zijn. Dit is, twee rijen dichtbij elkander, op 5 of 6 m. te planten, en tusschen elke dubbele rij eene opene ruimte van 15 m. of meer te laten, welke ruimte, aan de boomen hoogst gunstig is, en tot het aankweken van groenten of veldproducten kan benuttigd worden.

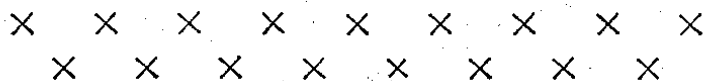
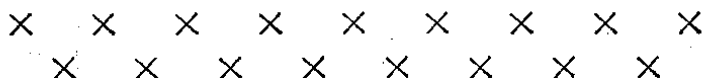

Fig. 5. — Plantwijze in dubbele rijen.

Welke ook de plantwijze zij die men aanneemt, raden wij aan zooveel mogelijk iedere boomsoort op bijzondere rijen te stellen, zelfs de variëteiten wier vruchten bijna op hetzelfde tijdstip rijpen, te vereenigen. Daardoor zal men de soorten die elkander benadeelen, beter afgezonderd houden; daarenboven zal men een zeker gemak bij de inoogsting vinden, en aan elken boom de wending kunnen geven, die hem voordeeligst is. Men zal bijv. de koelste plaats kiezen voor boomen, wier laatstkomende bloei aan laat invallenden vorst, koude en schrale winden enz., het minst blootgesteld is.

Ons op deze regels steunende, laten wij hier een plan volgen, waar de voordeeligste plaats voor iedere boomsoort aangewezen staat.

AFSTAND. Men houdt niet genoeg rekening van den afstand op denwelken de boomen behooren geplant te

ZUID.

Kriek- en pruimeboomen.

Appelboomen.

OOST.

WEST.

Pereboomen.

Kastanje- en noteboomen.

NOORD.

worden. Nochtans in de boomgaarden die reeds eenen zekeren ouderdom hebben, springen de bezwaren, voortkomende van gebrek aan ruimte, in de oogen der kortzichtigsten : De vruchtgeving lijdt, de tusschenteelt, al bestond zij slechts uit weiland, verliest oneindig van hare waarde door voortdurende beschaduwing.

Immers, onder het te dichte lommergewelf, heerscht lucht- en lichtgebrek voor de gewassen, die den grond bekleeden en ook voor de boomen die slechts op hunne toppen vruchten dragen.

Door op grooten afstand te planten, vermindert men aanzienlijk de onkosten van aanleg : grondbereiding, aankoop van boomen, bescherming, onderhoud, enz.

Om dit zoo belangrijk en zoo dikwijls verwaarloosde vraagstuk des te klaarder te trekken, hebben wij in de onderstaande tabel den afstand, dien men in de verschillende plantwijzen moet aannemen, aangewezen.

VRUCHTSOORT.	Op afgezonderde rijen geplannte boomen.	Boomen geplaat op dubbele rijen of in laan.	In den boomgaard geplante boomen.	In de velden geplante boomen.
	Meters.	Meters.	Meters.	Meters.
Abrikoosboom	5	6	8	10
Appelboom	8	10	12	20
Kastanjeboom (geënt) . .	7	9	10	15
„ (ongeënt)	8	10	12	20
Kerselaar (zoet)	6	7	9	15
Kriekelaar (zure)	5	6	8	12
Noteboom (geënt)	8	9	10	—
„ (ongeënt)	10	12	—	—
Pereboom	7	9	11	20
Perzikboom	6	7	9	—
Pruimeboom	5	6	8	12

Om den afstand tusschen de plantingen vast te stellen, moet men niet alleen rekening houden van de boomsoort, maar ook van den aard des gronds, en den graad van vruchtbaarheid en vochtigheid. In lage gronden, waar groote uitwaseming plaats heeft, moeten de boomen op eenen grooteren afstand geplant staan, terwijl zij in eenen geringen grond iets nader mogen geplaatst worden, doch zonder overdrijving, want in dit geval hinderen de wortels der boomen elkander en putten zij zich vroeger uit dan in vruchtbaar land. Indien men over genoegzaam plaats beschikt, zal men wijs handelen liever te veel verwijderd dan te dicht te planten; het is klaarblijkend dat boomen, die alleszins van lucht en zon omgeven zijn, eenen grooteren en beteren oogst zullen opleveren, dan een dubbel getal boomen, die van die weldoende invloeden beroofd zijn of althans in mindere mate ervan genieten.

TUSSCHENPLANTING. Die groote tusschenwijdten hoeven niet jaren lang ongebruikt te liggen. Vooreerst kan men bijv. lagere boomen en min sterkgroeiende soorten daar tusschen planten :

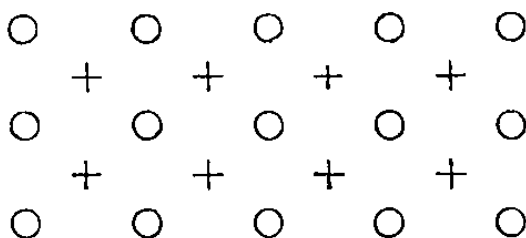

Fig. 6. — Tusschenplanting (+), blijvende boomen (O).

Of in dezer voege voor de plantingen in het verband :

○ + ○ + ○ + ○ + ○

+ ○ + ○ + ○ + ○ +

○ + ○ + ○ + ○ + ○

Fig. 7. — Tusschenplanting (+), blijvende boomen (○).

altijd met dit oogmerk, wel te verstaan, die voorloopige, door + aangewezen boomen, zoodra het noodig zal zijn, uit te roeien.

In de volgende schikking staat een tusschenboom + in de rij, en tusschen elke rij, eene gansche reeks tusschenboomen :

○ + ○ + ○ + ○ + ○

+ + + + + + + + +

+ ○ + ○ + ○ + ○ +

Fig. 8. — Wijze van tusschenplanting (+) tusschen de blijvende boomen (○).

De beste tusschenplanting is van Mirabellen, pruimen van de zoo vruchtbare soort *Queen Victoria*, morellen, of vroege engelsche zoete krieken die men zonder eenige snoeiing laat opwassen.

De groote zaak hierbij is, dat men, eenmaal verplicht zijnde boomen tusschen beiden te moeten uitroeien, men zulks doen kan zonder de bepaalde orde en evenredigheden te verbreken.

In Holland en in Engeland, worden de boomgaarden tusschen de blijvende boomen gansch met beziestruiken beplant.

Aankweeken en opleiden der stammen.

Het vormen der stammen is het aanvangspunt van de boomgaardboomen en de toekomst hangt grootendeels van de goede keus en hunne opleiding af. Men mag niet uit het oog verliezen dat er drie vormingswijzen bestaan tot het aankweeken en opleiden van hoogstammen welke naar gelang het te bereiken doel en volgens de omstandigheden, voordeelig kunnen toegepast worden.

1^a VORMING VAN DEN STAM MET DEN WILDELING. — Als men jonge zaailingboompjes, tot aan de hoogte der kruin, als stam wil vormen, zal men rechte, sterke, één- of tweejarige stammen uitkiezen en ze op 60 c. afstand op, en 80 c. afstand *tusschen* de rijen planten; het eerste

Fig. 9. — Rechte en misgroeide wildelingen.

Fig. 9 beeldt twee zaailingboompjes af, waarvan het eene de goede richting, en het andere eene slechte wending aanneemt.

Het tweede jaar verkort men een weinig de zijdelingse twijgen, in plaats van ze geheel weg te snijden, aanzien zij tot de verdikking van den stam bijdragen;

jaar wordt volstrekt niets van het boompje afgesnoeid. Het baart veel moeilijkheid als men in den beginne misgroeide of vergaffelde plantsoenen aanplant. Men moet ze later eenen leidstok geven, en dit kan niet zonder tijdverlies, moeite, onkosten en ook niet zonder den jongen boom in zijne ontwikkeling te verhinderen, geschieden. Een boomgaardboom moet recht en gaaf zijn en noch wonden noch korsten aanbieden.

mocht hier en daar er eene tusschen staan, die wat zwaar is, en wier afsnoeiing later eene te groote wonde zou veroorzaken, dan snoeit men ze dadelijk, gelijk met de schors, weg; de koptwijn alleen laat men onaangeroerd.

Men zet de vorming voort, door ieder jaar een deel der onderste zijdelingsche kleine vertakkingen, gelijk met de schors, weg te snoeien, naarmate de stam in hoogte toeneemt.

Indien men de wegsnijding dezer deelen slechts verrichte wanneer de stam geheel gevormd is, zou men op dezen al te groote wonden te weeg brengen, waardoor hij knoopig zou worden en al te traagzaam in hoogte opgroeien.

Het wegsnoeien der zijdelingsche twijgen wordt bij vele landbouwers en hoveniers zeer slecht toegepast. Uit vrees al te aanzienlijke wonden toe te brengen, neemt men de twijgen weg, niet den voet, gelijk in fig. 10, nochtans zulke wonden, hoewel min uitgestrekt, helen nimmer goed en zijn oorzaak der knobbelige en weerachtige stammen, die men nog veelal ontmoet. Men snoei dan altijd de stammen zoodanig op, dat de voeten der twijgen gansch verdwijnen, al moest men ook daartoe breede wonden maken.

Het kan ook gebeuren, dat de stam, ondanks de grootste zorgen, niet volkomen rechtop ga; daar het echter als de eerste goede voorwaarden aanzien wordt, dat de boom recht van stam zij, moet men trachten dezen eene goede richting te geven, bij middel van eenen leistik, dien men er bijplant.

Men moet steeds opmerkzaam zijn, niet al de boomen zonder onderscheid aan deze gedwongene leiding te

Fig. 10. —
Slechte op-
snoeiing.

onderwerpen, en zelfs in geval van noodwendigheid daar niet al te gauw gebruik van te maken; de leidstok verhindert meer of min den vrijen groei van den boom dien hij ook dikwijls verwondt.

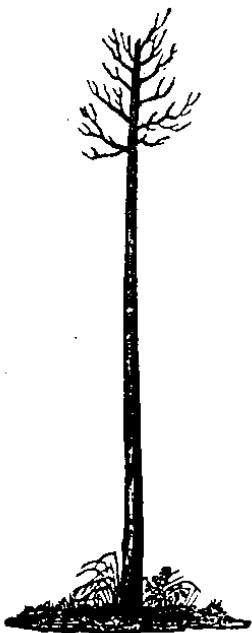

Fig. 11. — Volvormde wildestam.

Wanneer de stam de vereischte hoogte bereikt heeft, dit is te zeggen 2^m25 tot 2^m50, houdt men de verlengenis in, en gaat men voort met al de zijdelingsche vertakkingen, uitgezonderd een zestal der hoogsten, weg te snoeien, om den boom vervolgens te enten zoodra hij het voorkomen aanbiedt van fig. 11.

VORMING MET STAMHOUT. Het valt geheel en al buiten gebruik, de stamboomen tot hunne bestemde hoogte te laten *wild* opwassen. Met tamme soorten kweekt men ze veel spoediger tot malsche en rechte stammen op, zonder dat zij ooit eenen leidstok noodig hebben.

Om aldus stammen te bekomen worden de wildelingen op hun tweede jaar tegen den grond geschildgriffeld, met zulke soorten, die bekend staan als recht en sterk gewas makende. Het tam gewas van bijna al de appelboomen schiet sterk genoeg op, om zijnen eigenen stam even spoedig te vormen en beter dan de wildeling.

Er is echter hierop uitzondering te maken voor de volgende, min krachtig groeiende soorten: *Court-pendu*, *Duchesse d'Oldenbourg*, *Reinette Ananas*, *Reinette des Carmes*, *Reinette musquée*, *Belle fleur de Brabant*, *Gra-*

venstein, *Pomme d'Or*, *Reinette grise de Portugal*, *Calville rouge d'hiver*, *Reinette de Cuzy*, *Reinette franche*, *Linnæus Pippin*. Ook onder de peersoorten,

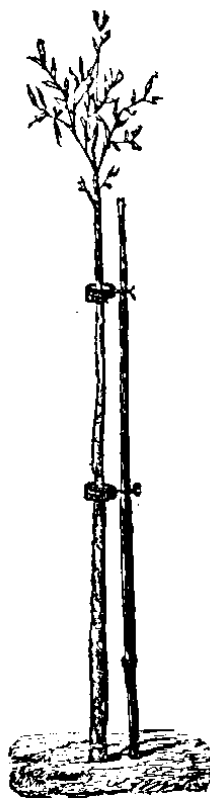

Fig. 12. — Rechtgeleide wildestam.

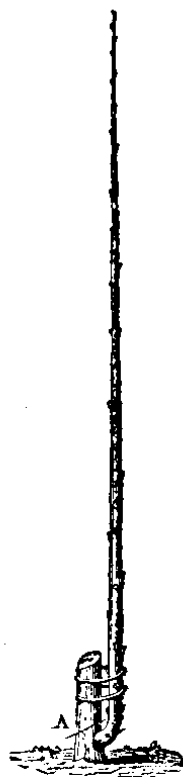

Fig. 13. — Uitslag van de griffeling tegen den grond

voor den boomgaard geschikt, vormen een aantal goede stammen, terwijl anderen met slap hout opschieten zooals : *Poire de Tongre*, *Nouvelle Fulvie*, *Calebasse Bosc*, *Bézy de Chaumontel*, enz.; deze worden op hoogte van stam geënt.

De aldus geoculeerde boomen groeien het eerste jaar dat zij dóórschieten zoodanig, dat zij binst éenen zomer eene rechte en sterke scheut (fig. 13) geven, welke bijna de twee derden van de volle hoogte bereikt. Niet alleen wint men dus tijd in de vorming, maar bekomt men daarenboven zonder opleiding aan stokken, gezonde en rechte stammen. Het is reeds gezegd, dat men zoo weinig mogelijk, om rechte stammen te verkrijgen, tot dit kunstmiddel zijne toevlucht moet nemen, daar de stokken, die men bij de boomen steekt, dikwijls eene oorzaak van verwonding zijn en immers eene groote stoornis in den groei veroorzaken.

Als de jonge stammen sterk en hoog genoeg zijn, houdt men de verdere verlenging tegen, door afsnoeiing van den top op 2^m25 hoogte; dit is de maat die men in de meeste gevallen voor de hoogte der stammen volgen moet.

3° TUSSCHENGRIFFELING. Wanneer men voor den boomgaard die soorten wil aankweeken, welke weinig groeikracht hebben, zoodat zij onbekwaam zijn hunnen eigenen stam voort te brengen, gebruikt men voor dezen het *stamhout*; namelijk men oculeert de wildelingen dicht bij den grond met eene variëteit van weelderigen groei, die recht en krachtig gewas maakt en hout geeft dat goed rijp wordt; daarop zullen de later te plaatsen enten goed trekken, niet spoedig versterven, en den stam zelve na de tweede enting doen verkwijnen. Het is bij het aankweeken van peerstammen doortusschen-griffeling eene zeer gewichtige zaak eene goede keus der soorten te doen, die tot de stamvorming moeten dienen.

Wat den appelboom aangaat, men kan niet beter kiezen dan den *Rambour Papeleu* en *Rambour Mor-*

tier. Eerstgenoemde vormt uitstekend schoone, sterke onberispelijke stammen, waarop al de soorten, die men er later ter hoogte der kruin op ent, goed vooruit willen. Er zijn echter nog veel andere soorten die voor dit gebruik goede uitslagen opleveren; men heeft volle keus onder het groot getal die goedesoorten gewas maken, bijv.: *Lord Suffield*, *Reinette de la Reine*, *Reinette de Canada*, *Reinette de Milangy*, *Jacques Lebel*, *Président Defajis*, *Blenheim Pippin*, *de Marais*, enz.; er zijn inderdaad geene appelsoorten onder dezen die goed wassen en gezond hout maken, die desnoods niet voordeelig voor tusschen-griffeling kunnen gebruikt worden.

Met den pereboom is het heel anders gesteld. Bij dezen moet men al de soorten afwijzen met dikke, groene, grasachtige schors, die veel waterhout voortbrengen en welke onder en boven even dik zijn, zopals *Cumberland*, *Nouveau Poiteau*, *Dirkjes peer*, *Sucré vert*, *Canada*, *Reine des Indes*, *Saint-Remy*, en gansch bijzonderlijk de *Bézi d'Anthenaise*; ofschoon deze soorten dikwijls aangeprezen worden, moet men er zich van mistrouwen.

Wanneer men als stamhout eene soort verkiest die zelve ook goede vruchten geeft, vindt men daarbij in den stam zelve eene goede toevlucht, wanneer de kruin vroeg of laat, door vorst, storm of andere toevallen, mocht verloren gaan. De meest aan te bevelen soorten voor stamhout zijn: *Beurré d'Angleterre*, *Madame Elisa*, *Conseiller à la Cour*, *Beurré Hardy*, *Beurré Sterckmans*, *Beurré d'Amanlis*, *Beurré Lebrun*, *De Curé*, en wel op de eerste plaats de sterke en gewillige soort, te recht zooveel op de boomgaarden van het kanton Eekloo, en bijzonderlijk te Sleydinge en te Waarschoot, onder den naam van *Bruine Kriekpeer*, gekweekt.

De meeste boomkweekers nemen de regels der stamvorming goed in acht omdat zij ondervinden hoe moeilijk het wordt kromme, en wanstaltige boomen (zie fig. 15) aan den man te brengen.

Fig 14. — Opgesnoeide pyramide.

Drukken wij de hoop uit, dat wij den tijd mogen te gemoet zien, waar ook eigenaars en pachters, die hunne belangen behartigen, knoestige en verwonde, slecht gevormde en te lage stammen met mismaakte kruin en van twijfelachtige soorten, zonder aarzelen zullen van de hand wijzen.

In zekere gewesten van Holland vormt men de boomgaardboomen tot *halfstam*; men laat ze slechts 1^m50 hoogte bereiken, ten einde te vermijden dat de kruin boven de dijken uitsteke, en alzoo van de schadelijke zeewinden moge bevrijd blijven.

Halfstammige boomen worden alhier in het algemeen meest in hoven geplant. Daartoe ent men aan den voet peerboomen op kwee, appelboomen op zoetappel, pruimboomen op Marbelaan, krieken- en kersboomen op St Luciahout; men laat den stam slechts 1^m25 à 1^m50 bereiken.

De halfstammige boomen doen zich zeer aangenaam aan het oog vóór. Zij zijn bijzonder geschikt om onder alle kleine beplantingen, of op de graspleinen in kleine hoven geplant te worden, daar zij niet meer schaduw geven dan dwergboomen, en de bewerkingen en vrije doorgang tusschen hunne rijen gemakkelijk zijn. Zij geven ook meer gemak bij de inoogsting, vergen niet meer

zorgen dan hooge kroonboomen en komen veel spoediger tot vruchtbaarheid.

Aan dezen vorm worden met voordeel de gewone pyramiden onderworpen die te dicht de wandelwegen staan, of waarvan, onverschillig door welke oorzaak, de onderste takken onvruchtbaar geworden zijn, hetgeen niet zeldzaam is bij boomen die eenigen ouderdom bereikt hebben, Na de op snoeiing, die best in twee jaren gedaan wordt;

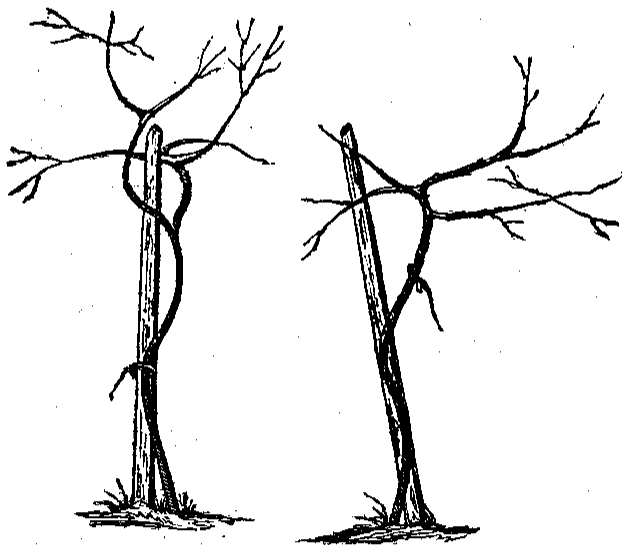

Fig. 15. — Misvormde stammen.

is het niet meer noodig die boomen regelmatig te besnoeien. Fig. 14 verbeeldt eene van die tot halfstam opgesnoeide pyramiden.

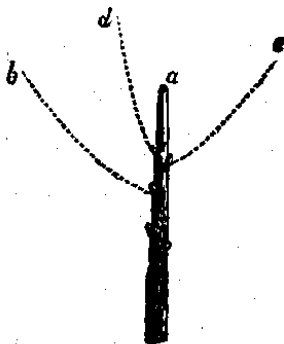
Vorming der kruin.

De zorgen welke men aan het vormen en het onderhouden der kruin van de boomgaardboomen geven moet, worden dikwijls uit het oog verloren. Men hecht aan dit

deel van de boomteelt het belang niet dat er werkelijk aan vast is, noch in de voordrachten, noch in de examen waar de getuigschriften van bekwaamheid in de boomteelt toegekend worden : de juryleden vergen te weinig, bijna geene kennis van deze snoeiwijze en de kandidaten kennen er gewoonlijk niet veel van.

Ofschoon de kruin, om wel gevormd te zijn, niet stipt regelmatig hoeft te wezen, en minstens ten deele, aan de natuur mag overgelaten worden, heeft men zich in den beginne naar eenige regels te richten voor de aanstelling der kroontakken. Iedereen kan zonder groote moeite de volgende eenvoudige voorschriften toepassen tot het bekomen van eené regelmatige vorming der hoofdtakken, die, als het ware, tot grondslag en steun verstrekken, aan al de vertakkingen, welke het vruchtgevend gedeelte van den boom uitmaken :

Eerste snoeiing. Het jaar dat op de enting aan de kruin volgt, of wel het jaar dat de aan den voet geënte stam een weinig de hoogte voorbijgaat waar de kruin moet beginnen, zal men de eerste snoeiing toepassen, Daartoe snijdt men in het vóórjaar het uiteinde van den boom zoodanig af, dat men twee of drie hoofdscheuten bekome (*c, b, d*, fig. 16). De andere nuttelooze scheuten zullen weggesneden worden, doch slechts wanneer men wel zeker is van de kracht van dezen die men behouden wil.

Men mag zich dus niet te veel verhaasten het overtollige hout weg te snijden.

Fig. 16. — Eerste snoeiing der kruin.

Men leidt de bewaarde scheuten zoodanig dat zij in driehoek (fig. 17), of in rechte lijn tegenover malkaár (fig. 18) gericht staan.

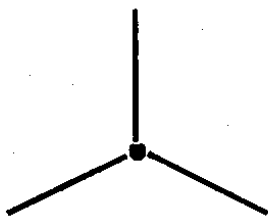

Fig. 17. — Richting der 3 eerste takken (van boven gezien).

Fig. 18. — Richting der 2 eerste takken (van boven gezien).

Indien de boom aan den top geënt is, bewaart men eene enkele scheut (de onderste), die men ten minste op 15 c. boven haar uitgangspunt zal doen vertakken. Men mag nooit eene kruin met verscheidene enten of, met twee of meer vertakkingen van eene ent beginnen.

Bij de eerste snoeiing moet men het uiteinde van den tak *niet onmiddellijk boven* de plaats, waar hij moet vertakken, afsnijden maar wel een vijftiental centimeters hooger; men vernietigt de oogen, die zich op dit deel bevinden. De stomp (*a*, fig. 16) staat boven de jonge scheuten en verplicht dezen, zelfs de bovensten, zich zijdelings in plaats van loodrecht te richten; in dit laatste geval zou de bovenste scheut niet alleen slecht gericht zijn maar ook de sterkste worden. De takken nu, moeten

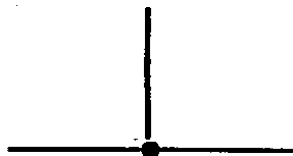

Fig. 19. — Slechte richting der drie eerste takken (in vorm van kiekelpoot aangesteld).

ook goed in evenkracht zijn en zich van den stam met eenen hoek van 45° afwijken.

Wanneer men eene kruin met 3 takken begint, moet men zorgen dat deze aangesteld zijn gelijk drie stralen die eenen cirkel in drie gelijke vakken verdeeld, beschrijven (fig. 17). Wij hebben te dikwijls kunnen bestatigen dat deze stralen

den cirkel in twee vierden en in eenen halven cirkel verdeelden (fig. 19). Deze gebrekkige schikking noemen de vakmannen : *takken in vorm van kiekenpoot aangesteld*.

2° *Snoeiing*. Het tweede jaar snoeit men de zijtakken op 30 c. van hun ontstaan, indien men er drie (fig. 20), en op 15 c. als men er slechts twee (fig. 21) aangelegd heeft. Deze snoeiingen hebben voor doel de versplitsing van elken tak te bekomen. Om zonder te veel moeite eene goede richting te verkrijgen, zal men nog, gelijk het eerste jaar, op stomp snoeien (a, fig. 20). De verga-felingen der met twee takken aangelegde kruinen, zullen later door de verdikking van den stam, uit dezen rechtstreeks schijnen ontstaan te zijn. Indien deze bekomene versplitsing verder op de gesteltakken gevormd werd, zouden later de eerst bekomene, door het gewicht der takken en der vruchten, daar, waar zij uit den stam hunnen oorsprong nemen, kunnen afscheuren.

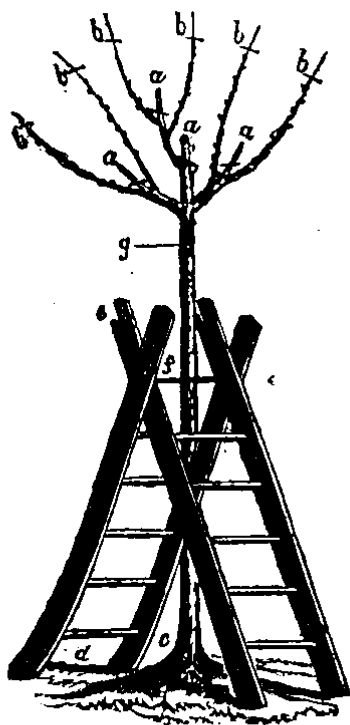

Fig. 20. — Met 3 takken begonnen kruin
(1e, 2e en 3e snoeiingen).

Binst den zomer, die op de tweede snoeiing volgt, bewaakt men insgelijks de ontwikkeling en de evenkracht

der verlengenissen *b*, en nijpt men de overige scheuten kort in (op 5. tot 6 bladeren) om ze tot klein hout te schikken.

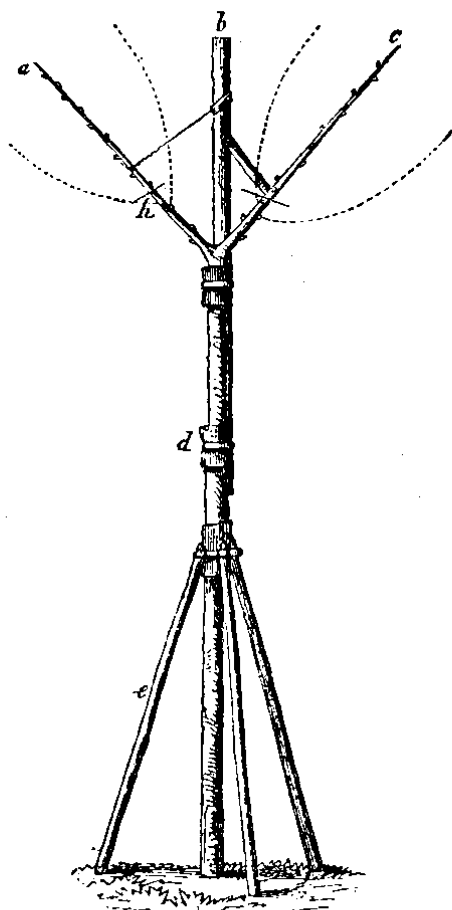

Fig. 21. — Met 2 takken begonnen kruin.

Voorgaande raadgevingen wegens de 2de snoeiing mogen letterlijk gevolgd worden wanneer de verkregene

takken wel geëvenredigd of nagenoeg gelijk staan. Als er een merkelijk verschil in kracht bestaat, moet men de vorming der tweede vergaffeling tot het volgend jaar verschuiven en pogen het evenwicht tusschen de bestaande takken te herstellen.

Dit is een tijdverlies dat men moet vermijden, door goede verzorging der eerste snoeiing; doch men moet zich een jaar opoffering getroosten indien de zorgen tot niets geholpen hebben of verzuimd werden. Later is het veel moeilijker, soms niet meer wel mogelijk, de

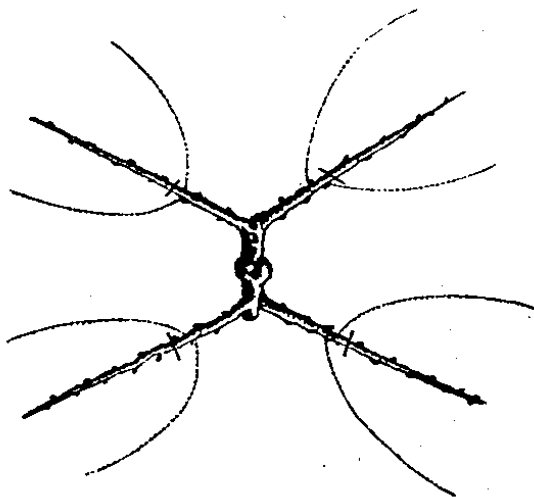

Fig. 22. — Kruin met twee takken begonnen (langs boven gezien).

gebreken te herstellen, die men in den beginne heeft laten ontstaan en over het hoofd heeft gezien.

Als men ze dan toch wilde doen verdwijnen, zouden grootere opofferingen, dan het verlies van één jaar voor de vorming der kruin noodig zijn.

3° *Snoeiing*. Bij de twee- en drietakkige kruinen, be-

reiken de takken, die men door de tweede snoeiing bekomen heeft, zelden kracht genoeg om dit jaar eene derde maal te mogen versplitst worden. Meest altijd vergenoegt men zich met het onrijpste en dunste gedeelte er af te nemen en de verkregene gesteltakken te laten verlengen. Want, het zij in het voorbijgaan opgemerkt, de laatste versplit-

Fig. 23. — Bejaarde appelboom.

singtakken mogen ten hoogste op 50 tot 60 c. van hunnen oorsprong ontstaan. Indien men ze op nieuw op 30 c. snoeide, zouden zij te dicht staan en aan de geheele breedte der kruin tot geene genoegzame ondersteuning verstrekken.

In algemeenen regel zal men dus slechts van het vierde jaar te rekenen, de derde en laatste reeks vertakkingen mogen aanleggen.

Het is niet volstrekt noodzakelijk dat men de regelmatige verdeling der takken verder vervolge. Te rekenen van dezen stond, moet men enkel nog betrachten eenen volkomen samenhang te volhouden, zoodanig dat de bejaarde boom den aanblik door fig. 23 voorgesteld, aanbiede.

Aangezien de kruinen altijd op den natuurlijken vorm moeten afgeschetst zijn, is de voorgaande snoeiwijze

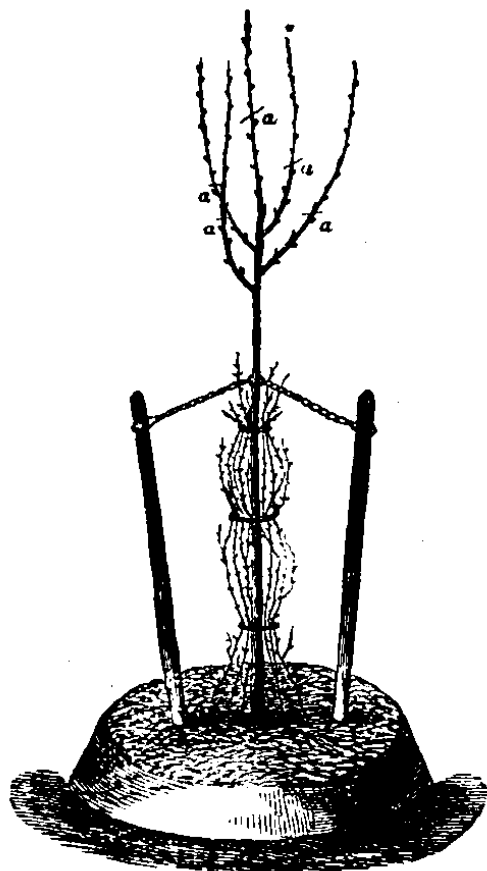

Fig. 24. — 1^e Vorming der pyramidale kruin.

alleen toepasselijk op de appelboomen, krieke- en pruimelaars, dat is, tot het bekomen der *platronde* en der *bol-* of *vaasvormige* kruinen.

De notelaar, moerbezie- en kastanjeboomen, maken

natuurlijker wijze regelmatig kruinen zonder dat men ze veel hoeve te besnoeien ; bij dezen mag men zich bepalen

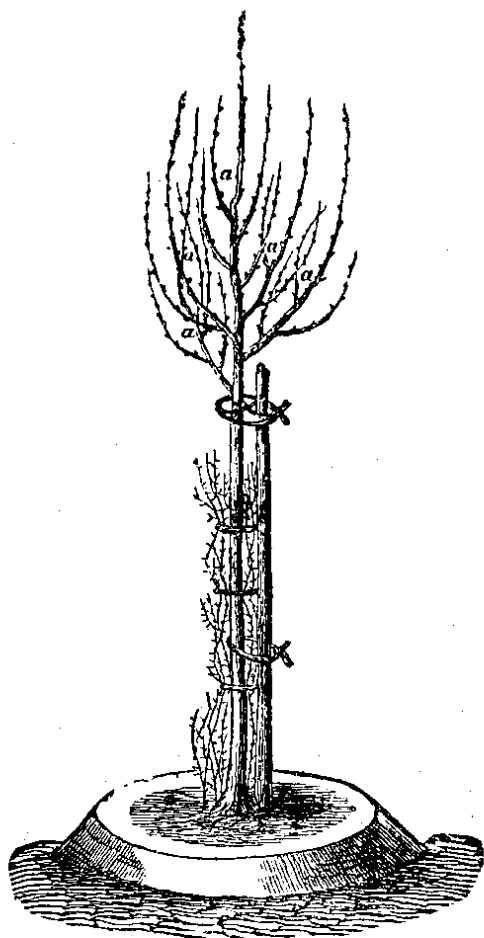

Fig. 25. — Volvormde pyramidale kruin.

het uiteinde of de ent (indien zij geënt zijn), op 3 of 4 oogen in te korten, en ze vervolgens vrij te laten groeien.

De kruin van den peerboom en den kerselaar, welke eene natuurlijke neiging hebben om eenen kegelvorm aan te nemen, wordt *pyramidaal* opgeleid.

Om zulke kruinen te vormen, laat men op den geënten boom *volstrekt* niets dan ééne scheut ontwikkelen, welke men den geheelen zomer zonder stoornis laat verlengen, om ze tijdens den wintersnoei (in het vóórjaar) op 40 tot 50 c. boven een oog, tegenovergesteld aan den kant, waar de ent doorgeschoten is, af te korten. Men heeft hierbij het oogmerk, vier zijdelingsche scheuten en eene top- of verlengscheut *a* fig. 24 op het overgehoudene gedeelte te bekomen. De bovenste dezer vijf scheuten wordt gedurende den zomer ingetopt, opdat zij de ondersten, die de sterkste hoeven te zijn niet zou benadeeligen.

Men gaat voort gedurende drie jaren op den middentak nieuwe zijtakken aan te kweeken; de ondersten laat men zonder versprietung of vergaffeling verlengen. Men snoeit er alleen jaarlijks het zwakste deel af, dat anders te veel zou overhangen, en wel zóó, dat de onderste takken steeds langer blijven dan degene, die hooger geplaatst zijn.

Men moet vermijden dat de kroontakken al te dicht ontstaan, hetgeen wel in den beginne nooit het geval schijnt; later nochtans heeft men bijna altijd te houtrijke boomen, die men dan, wil men het bezwaar verhelpen, groote wonden moet toebrengen. Vooral bij de pyramidale kruin is dit vóórschrift in acht te nemen want, in het midden niet open zijnde, ontstaat er licht verwarring, zoodat zij van binnen niets meer voortbrengt.

De snoei der twee volgende jaren bestaat in het afkorten der te krachtige zijdelingsche vertakkingen, die op het gestelhout voortkomen, en in de zorg, om de takken

gelijk in kracht en in de goede richting te doen blijven om een geheel te verwezenlijken zooals fig. 25 voorstelt.

Onderhoudszorgen.

Men heeft zeker veel tot het bekomen van goeden uitslag bijgedragen door eene goede planting, keus van welgekweekte plantsoenen, zoo mogelijk met kruinen die eene eerste regelmatigere richting ontvangen hebben en van goede variëteiten. Nochtans mag men zich niet daarbij bepalen. De boomen vergen zoowel in gezonden als in zieken toestand zekere zorgen waarvan heel veel afhangt. Wij zullen in dit hoofdstuk de voornaamsten dier zorgen bespreken.

SLEUNING. Een zeker tijdverloop na de eerste besnoeiingen en verder, alle drie jaren, zal men de kruin der fruitboomen uitdunnen om doorgang aan licht en lucht te verleen. Men snoeit daartoe bij voorkeur de overtollige, elkander doorkruisende, magere, verdorde of doode takken uit; bovendien topt men de watertwijgen en de nêrhangende takken af, benevens degenen, die te ver buiten de kruin dóórschiëten; zulks geldt vooral bij de appelboomen.

Het is een uiterst verkeerd gebruik, van de boomen slechts alle 7 of 8 jaren uit te dunnen (te kappen), en er alsdan eene ware verwoesting op aan te richten; ook is het deze barbaarsche handelwijze te danken, dat vooral de steenfruit- en appelboomen zoozeer in verval geraken.

De snoeiers moeten in acht nemen bij het kappen der boomen, niet zooveel de takken *op te snoeien*, maar integendeel meer de *topping* op alle deelen te verrichten, ten einde het kaal worden der takken te vermijden, en niet meer verplicht te zijn dezen op te snoeien, omdat zij op

hun benedendeel nog slechts verstorvene twijgen dragen.

Om eenigszins groote besnoeiingen of uitdunningen te doen, verkiest men gewoonlijk den winter, volgend op een jaar van rijke opbrengst. Verder is het nog raadzaam al de wonden met gaz- of koolteer te overstreiken. De onder-vinding laat ons toe te bevestigen dat het een zeer voor-deelig middel is om het inkankeren der wonden te beletten en het toeheelen ervan te bespoedigen.

Hoezeer nu uit al het voorgaande moge blijken, dat de boomgaardboomen deze aanhoudende zorgen van den ho-venier die men aan tuinboomen toe-dient niet vereischen, wil dit geens-zins zeggen, dat men zou misdoen indien men jaarlijks of, om de twee jaren, volwassene en bejaarde boomen, gewapend met het noodige ge-reedschap, bezocht. Indien zulks niet geschiedt om eene volledige snoeiing te doen, dan zij het toch met het inzicht een aantal toevallige onre-gelmatigheden te verhelpen en toe-komstige kwalen te vóórkomen, door ontlasting van de doode takken, mos, rupsennesten, enz.

De *Snoeibittel* (fig. 26), de *Pop- of Rupsenscharen* (fig. 29 en 30) en de gewone *Boomschaar* (fig. 27) zijn de voornaamste gereedschappen van den boomsnoeier. Fig. 28 ver-beeldt een verbeterd model van schaar om kleine snoeiingen in de hoogte te verrichten en griffeltwijgen af te snijden. Het

Fig. 26. — Snoeibittel.

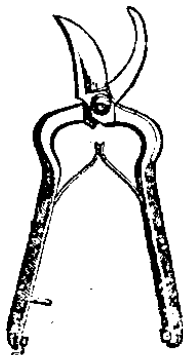

Fig. 27. — Boom-schaar.

Kapmes (fig. 31) late men, voor de uitzonderingen en voor oude boomen.

BEVESTIGEN. Men moet elken boom, die zulks vereischt, de noodige steuning verleen: 1° ten einde den stam eene goede richting te doen aannemen, zoo hij niet behoorlijk

Fig. 28. — Knipschaar van Aubert.

Fig. 29. — Popschaar.

gevormd is; 2° om de kruin te bestieren tot haar gestel stevig genoeg zij, om aan den wind te wederstaan; en 3° om de boomen tegen den wind en andere aanvallen te beveiligen. Voor beide eerste noodwendigheden maakt men gebruik van meer of min zware, lange palen, *leidstaken* genoemd.

Om het eerste doel te treffen, wordt de leidstaak op eenige centimeters afstand van den voet des booms geplant. Men maakt beiden met eene teen of ander bindsel vast, zorg dragende tusschen leidstaak en stam een weinig mos of hooi te plaatsen, opdat de schors door het knellen tegen den leidstaak niet geschonden worde. Zie fig. 32.

De stam moet aan den leidstaak vastgebonden worden even boven den grond, onder de kruin en verder overal op de uitspringende kromten. Indien een misgroeide stam niet dadelijk kan gerecht worden, is het raadzaam, om er mettertijd in te gelukken, *in* de kromte (langs de holle zijde), twee of drie langwerpige sneden in de schors toe te brengen. De

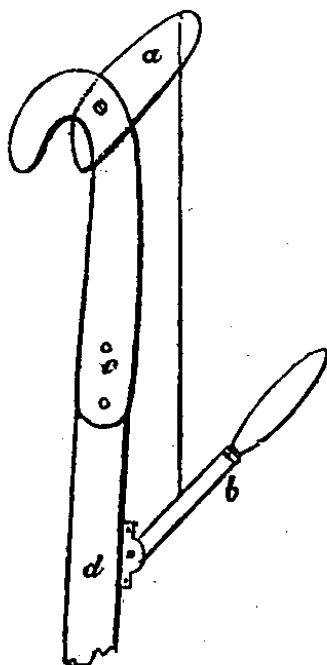

Fig. 30. — Snedendaak van Hienkel.

insneden moeten onder en boven, een weinig tot voorbij de kromte uitloopen. Ter zelve tijd als de leidstaak waarvan wij hier gewagen, tot rechtmaking des stams dient, kan hij ook strekken tot geleider

Fig. 31. — Kapmes.

in de kruin; daartoe late men hem, naar bevind van zaken, 50 tot 75 c. boven den stam uitkomen. Aan degenen, die eenen rechten stam hebben, kan men

voor de kruin eenen afzonderlijken leidstok geven. (Zie fig. 21, b.)

Aangaande dit punt hebben wij nog nalatigheid aan te stippen. De landbouwers, met het gedacht dat een

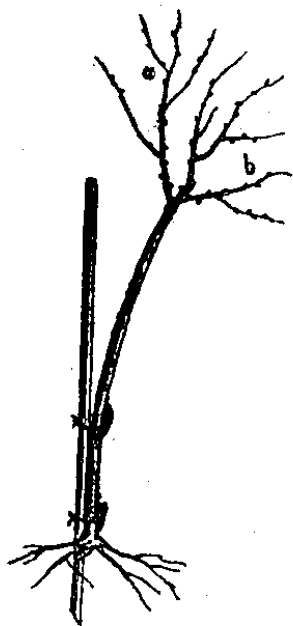

Fig. 32. — Hellende hoogstam.

kromme, zoowel als een rechte boom vruchten kan geven, planten slecht geleidde stammen of laten de goede eene slechte wending aannemen zonder het minste achterdenken waarheen, voor de toekomst, de boom zal overhellen. Een stam, die gebogen groeit of enkel zich uit de loodlijn richt, moet met tijd van jaren ten gronde vallen. Inderdaad op gebogene of overhellende stammen groeit het deel *a* van de kruin fig. 32 meest aan; het deel *b* onderblijft.

Op die wijze weegt de kruin hoe langer hoe meer af, en als de volwassene boom met

vruchten beladen staat, valt hij gansch nêêr. Hetgeen men vroeger met eenen leidstaak geheel en al hadde kunnen voorkomen, kan thans alleen met groote palen en steuningen en dan nog maar weinig, verholpen worden. Het opleiden der kromme en hellende boomen is eene bewerking van het grootste belang, vooral bij appelboomen, wier breede kruin en ondiep liggende wortels het omvallen vergemakkelijken. Als de boomen enkel overhellen, bijv. langs den kant der heerschende winden, kunnen

zij met eenen ijzerdraad overgetrokken en aldus behouden worden.

Het is eene grove dwaling te meenen, dat de hiervoren beschrevene steuning dienen kan om de boomen tegen loswaaien te beveiligen. Wat meer is, men moet niet alleen beletten, dat de jonge boomen door wind of door vee omgerukt worden; bij dezen die maar even verplant zijn, is de *minste* beweging, hun veroorzaakt, zeer hinderlijk, daar de nieuwe tengere worteltjes of vezelen, die dan alleen den boom voeden, daardoor afgerukt worden.

De *schutspalen*, om de boomen te bevestigen, hebben geen gemeens met de staken die tot het recht geleiden des stams dienen.

Als schutspalen zijn oneindig veel stelsels van timmerwerk uitgevonden, maar het volmaakste en tevens het eenvoudigste is, aan elke zijde van den stam op 50 tot 60 c. van dáár, 2 sterke staken die men, zooals fig. 24 bladz. 31 aanwijst, aan hunne uiteinden met een stroovlecht samenhecht. Tot meerdere vóórzorg zal men de stammen met bramen of andere gedoornde takken bekleeden. In alle vastbindingen van boomen, wordt thans zeer veel gebruik gemaakt van de koppelbanden fig. 33, bestaande uit gegalvaniseerd ijzerdraad met stroo, bast, wollen- of andere lommen omwonden. Buiten hunne aanzienlijke sterkte, bieden deze banden nog het voordeel aan niet licht in te groeien.

Fig. 33. — IJzeren koppelband.

Het is ook eene zeer wijze vóórzorg pas geplante boomgaardboomen rondom den stam met

strooisel te bedekken ten einde vorst en later droogte ervan af te keeren, alsook de stammen met eene dikke waterverf van kalk en kleiaarde of koedrek te bestrijken ten einde ze tegen zonneslagen en overtollige uitwaseming te vrijwaren.

BEMESTING.—Als de boomen beginnen te dragen, moeten zij, vooral in geringe gronden, jaarlijks hulpmest ontvangen. Op oude boomgaarden, waarvan de grond gansch door de wortelen doorkruist is, spreidt men in het najaar, over de geheele oppervlakte eene laagstalmest, waarvan men in de lente het overblijvende uitgeloogete strooisel wegneemt. Deze bemesting bevoordeelt aanzienlijk den wasdom van het gras en de vruchtbaarheid der boomen.

Ziekten en ongedierte.

De ziekten en de insekten die de boomen kwellen, zijn zeer talrijk, maar men kan de meesten vóórkomen door het stipt uitvoeren der zorgen die aan de gezonde boomen moeten toegediend worden.

KANKER. — Onder al de ziekten die boomgaardboomen aanvallen, richt deze de grootste verwoestingen aan, voornamelijk op appel- en ook op peerboomen. Bij steenfruitboomen, waar deze kwaal meer onder den naam van *gomziekte* bekend staat, is zij even gemeen en meer gevaarlijk. Soms is deze ziekelijkheid het gevolg van kneuzingen, steken van insekten of andere toevallige wonden. De kanker, nochtans, komt dikwijls voort uit eene organische of werktuiglijke zwakheid, bij afgekwekte soorten. De in Vlaanderen zoo alom verspreide appelsoort *streping* genoemd, wordt bijna immer door kanker gekwollen. In koude en natte gronden veropenbaart de kanker zich aanvankelijk op de wortels. Wel-

haast ontstaan op de takken roven of korsten, die allengskens vergrooten, indien men zich niet verhaast die te keer te gaan, het geteisterde gedeelte tot op het gezonde hout afsnijdend en de plaats onmiddellijk daarna met boomsmeer bestrijkend.

Het hoofdmiddel om de boomen der hoven, velden en boomgaarden tegen deze plaag te behoeden, bestaat dus in hunne drooglegging bij middel van een genoegzaam aantal riolen en voren en eene zekere helling aan den grond gegeven ten einde den stilstand des waters te vermijden. Men zal bijzonderlijk zorg nemen, de boomen zeer ondiep of zelfs op heuvels te planten.

Groote afschorsingen of andere wonden worden voordeelig met het volgend mengsel toegestreken :

Koedrek of Leem	1 deel.
Pleister, kalk of cement	1 —
Fijngezifte houtasch en zand	1 —

Hetgeen dit mengsel boven eenig ander doet uitmunten is dat het goed hard wordt, tegen vochtigheid, zon en vorst wel bestand, en verder niet kostbaar is, daar het uit gemeene stoffen bestaat en door eenieder kan toebe-reid werden. Het is verder prijsbaar de wonden, over het boomsmeer heen, met stroo of beter met mos te omwinden.

Ten onrechte beelden de landbouwers zich in dat koedrek op de wonden als zalf, de zelfde gunstige uitwerksels uitoefent als deze mest in den grond. De hoofdzaak is dat de boomzalf, welke zij ook wezen moge, de gekwetste deelen vrijwaart tegen alle aanraking van vocht en lucht.

Wonden die niet al te groot zijn, raden wij aan met gewoon entwas te bestrijken. Een goed recept van koude

zalf die men ten allen tijde kan gebruiken, is de entwas welke wij voor de enting voorschrijven.

De boomen kunnen, buiten deze voorname oorzaken ook nog door andere kwijnziekten aangedaan zijn; eenigen worden door ouderdom, anderen door vóórbarige uitputting veroorzaakt, ook door de menigte toevallen waaraan zij gestadig blootgesteld zijn :

De *krooning* die bestaat in het verdrogen der toppen en de *houttering*, zijn het gevolg van eene natuurlijke afgeleefdheid en kunnen ook onder de kankerziekten gerangschikt worden.

Holle boomen worden het binnenste gezuiverd, vervolgens met stukken puin aangevuld, en eindelijk met cement toegestreken.

Wij hebben met goed gevolg gaz- of koolteer gebruikt, om er groote wonden mede te bestrijken, op appel- en peerboomen, notelaars en kastanjeboomen, maar voor zulke wonden, die men voorziet eerst na langen tijd te zullen overgroeien. Er bestaat eene reeks kleine behoedsmiddelen tegen het ontstaan van kanker. Wij laten hier de voornaamsten volgen :

Vele landbouwers begaan den misslag de jonge stammen met stroo te omwinden. Men behoudt daardoor gedurende langen tijd eene standvastige en ongezone vochtigheid om den stam en biedt terzelfderheid de insekten eene veilige schuilplaats aan; eindelijk maakt deze stroobekleding de schors ziek of week, omdat zij de uitwaseming der buitenweefsels, welke van af het tweede jaar der planting vrij moet kunnen geschieden, teenaemaal belemmert. Ook, al wat de schors aan den vrijen toegang der lucht onttrekt, verwekt het woekeren van ongedierte en maakt de schors schurftig.

In de boomgaarden is het dikwijls noodzakelijk maatregelen te nemen tegen de varkens, de knaagdieren (hazen en konijnen), de geiten, de schapen en zelfs tegen de kinderen. Om de jonge stammen tegen deze vijanden te vrijwaren omringt men ze met eenige tegen den stam gedrukte doorntakken, hetgeen oneindig beter is dan ze met bramen of gewrongene stroobanden rondom in te wikkelen.

Wanneer, uit hoofde van nalatigheid of om eenig andere reden, vorst, toevallige kneuzingen, enz., de stammen gevaarlijke kwetsuren of kankerplekken dragen, mag men dien toestand niet laten voortduren zonder hulpmiddelen aan te wenden. Alle wonden, holten en kloven op de boomen voortgebracht, moet men zonder uitstel stoppen en verzorgen.

Indien de boomen door zonneslag of schrale winden hardbastig geworden zijn, tot dusverre dat zij niet meer verdikken, zal men langwerpige insneden toepassen.

Dit middel is zeer krachtdadig, maar men moet dit snijden slechts dóór de schors laten indringen en het zelfde met een goed snijdend mes en wel op de gansche lengte van den stam (van aan de kruin tot aan den grond) maken.

Deze sneden verwekken het uitgroeien van eene breede strook nieuwe schors en het uitzetten van den stam. Wij keuren ten volle de korte en menigvuldige schrabben af, alsook de te diepe insneden, die tot binnen het hout dóórdringen. Indien deze insneden, die men in het voorjaar doet, slecht uitgewerkt worden, zoodat zij binst den zomer niet toegroeien, zijn zij veeleer schadelijk dan voordeelig.

De jonge en malsche stammen welke uit de planterijen komen, waar zij tamelijk dicht bij elkander stonden, zijn

rechtstreeks aan wind en aan zonnestralen blootgesteld als zij in den boomgaard open geplant zijn. Hieruit volgt, dat zij, vooral het eerste jaar, ziekelijk en niet in staat zijn om aan deze twee schadelijke invloeden te weerstaan. Dan wordt de schors hardbastig, schurftig en verdort zij; er vertoonen zich ook brandvlekken, allen oorzaken van verkanking. Eene overstrijking met eene dikke mengselverf van water, kalk en leem, onmiddellijk na de planting op stammen en op het dikste der takken, zou al deze ongemakken voorkomen.

Wormen. De nadeeligste is de vet- of spekworm,

Fig. 34. — Spekworm.

waaruit de meikever voortkomt; zijne verwoestingen op de bladeren van zekere woudboomen staan algemeen bekend. Deze wormen knagen de schors der wortels bij jonge boomen af. Om zich daartegen te beveiligen moeten men zooveel mogelijk, bij de omspitting, de jacht op hunne *maden* (maaien) maken, en in de meimaand de kevers van de boomen schudden; men vangt op die wijze meest al de wijfjes die zelden heel ver vliegen en gevolgenlijk uit naburige hoven niet overkomen.

Men bevrijdt er de boomen ook nog van in de hoven, door planting langs de boordbedden, van aarbeziestruiken, latouw of andijvie; zij zijn op de wortels van al deze planten, zeer verlekkerd, zoodat het verslensen der afgeknaagde planten hunne aanwezigheid verraad, en toelaat ze te vangen.

De *schorsknagers* en *schrijfworms* (*Scolytus*) zijn maden of wormen van schildvleugelige insekten, die

in de schors en het hout der boomen leven, en ze uitboren; groote en krachtige boomen zelfs, ziet men zelden aan hunne aanvallen wederstaan. Het afkrabben der schorslagen, zoo verre de kunstig gegraveerde gaanderijen de tegenwoordigheid dezer houtwormen verraden; het toepassen der langwerpige sneden en het overstrijken daarna met kalkwaterverf, waarbij een weinig petrool gemengd is, zijn de middelen om deze insecten te overmeesteren. De specht is een vogel, die zich bijna uitsluitelijk met deze wormen voedt.

Fig. 35. — Specht.

De *veld- of aardmuis* brengt groote schade toe aan de wortels der fruitboomen, welke zij afknaagt. Zij schijnt het meest op den appelboom belust te zijn. Men vergiftigt ze met stukjes wortel (pee), bestrooid met rattenkruid (arseniek) die men in hunne gaten legt. Men mag de veldmuis (Mulot, Campagnol) niet verwarren met de relmuis (Musaraigne), dat een weldoend diertje is.

Wollige boom- of bloedluis. Dit insect is het schadelijkste van allen. Die boomluizen verzamelen zich groepvormig, zelfs op de wortels, en hebben het voorkomen van wit katoenstof. Van den appelboom maken zij hun eenig slachtoffer, waar zij wratten en gezwellen op teweeg brengen, die in kanker ontaarden, overal waar zij eenigen tijd geknaagd hebben. (Zie fig. 36 en 37). Men wrijft dit ongedierte dood, naarmate het zich vertoont, want zijne verspreiding is zeer snel. Daartoe gebruikt men eenen ruwen borstel en zeeploog, waarin een 20ste deel petrool gemengd is.

Als men eene nieuwe planting doet, neme men vooral acht de wortels in kalk, gemengd met water, te weeken en te zuiveren, daar het gebleken is dat hier dikwijls ook de insekten verschuilen.

Deze erge kwaal, die het bestaan der appelboomen

Fig. 36. — Bloedluizen.

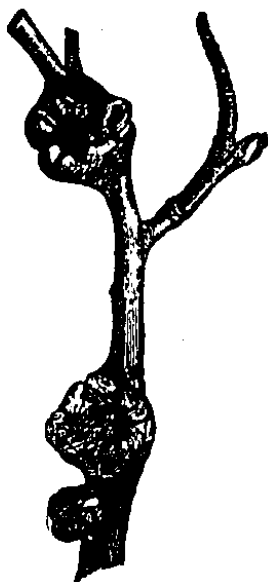

Fig. 37. — Gevolgen van het knagen der bloedluizen.

bedreigt, wint gestadig veld, en weinig planterijen zijn nog gespaard gebleven. Welke ook de middelen zijn die men inspant om het zelfde te bestrijden, moet men steeds door de volherding tot zijn doel komen, want geene middelen zijn krachtig genoeg om in eenige toepassingen die insekten te verdelgen.

Rupsen. De soorten rupsen zijn oneindig in getal. In de lente vernietigt men de poppen, die hun nageslacht beschutten. Van zekere soorten is dit in kleine netjes

gewikkeld; dat van anderen omringt de takken of twijgen, ter breedte van eenen centimeter (fig. 38). Op hoogstammige boomen worden eerstgenoemde nesten, evenals de wollige boomluizen, met koolteer beroekt, of tijdens den wintersnoei van de takken losgesneden en gedolven of verbrand. Eens de rupsen verspreid, moet men ze een voor een vangen, ofwel ze vóór zonnenopgang van de boomen afschudden.

De meest verspreide en gekende rupsen zijn die van eene soort bruinen nachtvlinder, wiens eieren in ringjes zich rond de twijgen knellen. Een enkel ringje geeft van 300 tot 500 rupsen, die spoedig groot zijn en op haren rug twee blauwe, vier bruine strepen en te midden van dezen eene witte dragen. Zij worden *Ringrups* (*Bombyx neustria*) genoemd en vreten alle boombladeren, uitgenomen die van den wijngaard. Er bestaat nog een rupsje of made dat de bladeren doet krullen en daarom onder den naam van *bladroller* gekend is. Appelboomen hebben het meest van de bladrollers uit te staan.

De made van het *appel-snuitkevertje* (*Anthonomus*) richt groote schade aan de bloemen der peer- en appelboomen; men moet er naarstig jacht op maken, en al de verslensde bloemtrossen zorgvuldig opzamelen en verbranden.

Fig. 38. — Eieren der *Ringrups*.

Fig. 39. — Made des appelvinders.

De maden (wormpjes) van den appelvlinder (*Carpocapsa pomonella*) zitten in de vruchten zelf en doen ze voortijdig afvallen; zij verkiezen de zachtvleesige en genrigste

Fig. 40. — Appel-
vlinder.

appelen. Men kan ze met eene breinaald in het gatje pletteren eer zij de vrucht den doodsteek gegeven hebben. Dit beuzelwerk is slechts der moeite waardig, voor enkele vruchten waaraan men veel prijs hecht.

WELDOENDE INSEKTEN EN DIEREN. Wij zien dat talrijke vijanden onzen arbeid tegenwerken; wij hebben ook eenvoudige middelen vóórgeschreven om onze fruitboomen gedeeltelijk van die geesels te ontlasten. Doch, de schadelijke insekten, tegen welke wij niets vermogen, zijn zoo talrijk, dat het diep te betreuren ware, indien wij geene natuurlijke helpers vonden in de vogelen, die ten lande, tot dank voor hunne groote diensten, zoo schandelijk achtervolgd en uitgeroeid worden. De wet van den 21^{en} April 1873, tegen de vernieling van nuttige vogelen, in voege gebracht, zou een werk van groot nut zijn, indien zij altijd en overal goed gehandhaafd werd.

Dezen winter zijn ten gevolge van het buitengewoon strenge weder veel vogelen van gebrek omkomen. Het is dus meer dan ooit noodig dat de voorteling van deze zoo nuttige helpers niet tegengewerkt worde; daarom hebben de heeren gouverneurs aan de gemeentebesturen eenen brief gezonden, opdat deze waken zouden op de uitvoering der maatregelen voorgeschreven door voornoemde wet.

Met genoegen mogen wij aanstippen, dat men hier en dáár, benevens de verwoesters, ook ernstige beschermers van onze gevleugelde weldoeners aantreft. De alom

bekende prof. De Beucker heeft op dit gebied groote diensten bewezen door zijne aanhoudende propaganda en het verspreiden der kunstmatige vogelnesten. In den prijskamp voor boomgaarden hadden wij de voldoening talrijke meezenhuisjes (fig. 41) op den boomgaard van M. de Kerchove-Lippens te Moerbeke in de boomen te zien staan. Een landbouwer aldaar, M. Apers, had dit loffelijk voorbeeld gevolgd. Op onze beurt nemen wij deze gelegenheid te baat om bescherming, bijzonderlijk voor meezen, in te roepen tegen uilen en menschen. Wij geven hier een

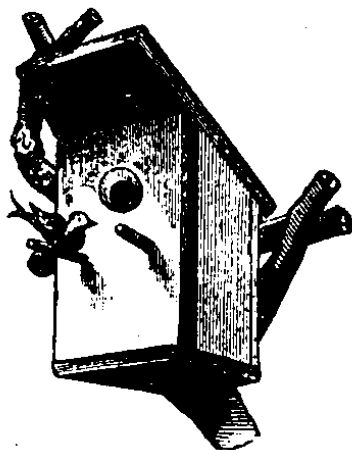

Fig. 41. — Meezenhuisje.

zeer goed model van meezenwoning met de noodige aanwijzing voor hare opbouw. Men hoeft slechts onderstaande paneeltjes op grootte te maken en ze te zamen te spijkeren. N° 1, vóórstuk met vlieggat; n° 2, achterstuk; n° 3, twee zijstukken; n° 4, bodem; n° 5, dak.

Eenige andere insektvretende dieren, zooals de hagedissen, kikvorschen, padden, vledermuizen, egels (stekelvarkjes), mollen, spinnekoppen, spaansche vliegen, goudkevers, netvleugelige libellen (waterjuffers), enz, die wij als natuurlijke helpers moeten aanzien, bewijzen ons gedurig diensten.

Deze nuttige dieren worden soms uit onwetendheid, of uit afkeer, of omdat zij, benevens de groote diensten,

die zij bewijzen, ook eenig nadeel doen, van kant gebracht. Zekere insektenverdelgers, hoe nuttig ook, kunnen door hun al te groot getal eerder schadelijk worden; zulks is stellig het geval met de musschen. Daarom is het niet kwalijk eenige nesten te vernielen als de jongen bijna opgekweekt zijn en welhaast de

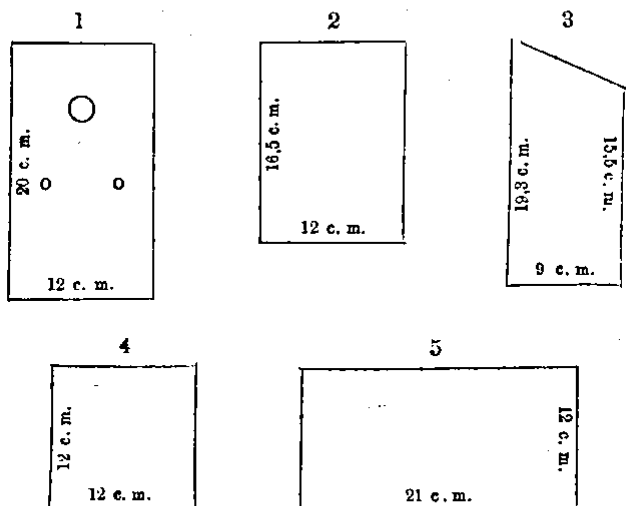

Fig. 41bis. — Paneelen voor de Meezenhuisjes (hout, 1 1/2 cent.).

vlucht zouden nemen; toch mag men er nooit aan denken, eene volkomene vernieling van zulke dieren aan te gaan. Hoeveel tuinliefhebbers zouden bijv. niet den laatsten mol willen in de val hebben! En zulks ware nochtans niet te wenschen; dit dier doet, benevens de schade, ook veel voordeel, zoowel door de holten die het graaft en welke als zooveel draineerbuizen en lucht-pijpen voor den grond dienen, als door de vernieling van allerlei aardwormen. De pijpen of gaanderijen die zij dicht bij, of onder aan de wortels van nieuwelings verplante

boomen graven, moeten, wil men geen wortelschimmel zien ontstaan, zorgvuldig vastgetrapt worden. Het stekelvarkje (Egel) doet overal, waar het zich vestigt, in korten tijd zoowel de aard-als boomslakken verdwijnen.

Honigbijen. De arbeid der bijen, deze verdienstelijke diertjes die terecht *de voórwacht der landbouwers* genoemd worden, hebben ook eenen grooten invloed op de vruchtbaarheid der boomen. Natuurkundigen beweren dat eene honigbij dagelijks meer dan tien duizend bloemen bezoekt. Hoe degelijk ook hunne waarnemingen zijn, mogen wij aannemen dat dit getal overdreven is; maar er is niemand, die eene bij met de oogen gevolgd hebbende, niet zal bekennen dat zij, op eenen enkelen dag, meer dan 2000 bloemen bezoekt. Nu terwijl een goed bevolkte korf meer dan 10,000 werkbijen bevat, zullen meer dan twee miljoenen bloemen bezocht worden. En nemen wij aan dat, op tien dezer bloemen, er slechts eene bevrucht wordt, dan bereiken wij nog het aanzienelijk getal van 20,000 bevruchtingen op eenen enkelen dag door de bijen van éenen korf bewerkt. Deze insekten mogen dus, onder dit oogpunt, als kostbare medewerkers aan den openbaren rijkdom worden beschouwd. Sedert lang reeds, heeft Bosc, in zijnen leergang van landbouw, bewezen van hoe groot nut de bijen zijn voor de bevruchting der bloemen, de kruising der soorten en de vermeerdering der oogsten. Later heeft de onsterfelijke Darwin bewezen, dat de medewerking der gevleugelde diertjes tot de bevruchting der bloemen, jaarlijks aan den mensch honderden miljoenen winst verschaft. Niet zonder reden dus, trok de Regeering zich de verlatenheid aan waarin de bijenteelt verkeert en heeft zij voordrachten over dit onderwerp, het land dóór, doen geven. Nergens zullen de raadge-

vingen daarover beter hare plaats vinden dan hier, waar het de middelen geldt om de oogsten onzer boomgaarden te vergrooten. Daarom herhalen wij wat wij zoo dikwijls zegden : Wie eenen boomgaard of eenen tuin bezit, zou ook zijn klein bijënhok moeten hebben, ware het maar eene enkele kolonie. En moest hij jaarlijks ook de kosten van een weinig voedsel, gedurende den winter doen, de vlijtige kleine werksters zullen het wel vergoed hebben in allerlei fruit waarvan zij het bevruchten of spenen hebben bevorderd, niet alleen in den boomgaard maar ook in den tuin, terwijl zij bovendien haren bevruchtenden onrechtstreekschen invloed doen gevoelen op al de gewassen die voor hun zaad verbouwd worden. Menig landbouwer zou er veel bij winnen indien hij het nut dezer insekten klaar beseffen kon.

Aan deze diertjes wordt nog eene andere deugd toegeschreven : Het schijnt dat zij de bloemen der ooftboomen van geduchte vijanden, kleine insekten en vooral van den appelsnuitkever, wier maden de ontwikkeling der bloemen verhinderen, ontlasten. Zoodra de bloem begint te ontluiken, doen de bijën, al zoekende en het stuifmeel, eerste voedsel harer larven opzamelende, het ei van den snuitkever vallen en bevrijden alzoo de bloem tegen eenen gewissen misbloei. Maar wat overvloedig is bewezen, is dat bijën de onrechtstreeksche bevruchting krachtig bevorderen en daarom kan men de bijenteelt niet genoeg aanmoedigen ⁽¹⁾.

(1) Voor allerlei inlichtingen over deze teelt zie het boekwerk : *De Leidsman in de doelmatige behandeling der honigbijën*, door Fred. Burvenich, vader, 112 bladz. en 46 figuren, prijs fr. 1,25.

WOEKERPLANTEN. De boomen vinden ook eenige vijanden in het plantenrijk; de schadelijke gewassen bestaan voornamelijk in zuigplanten, zooals de marrentakken, en de onderscheidene soorten van mossen.

1° *Marentakken* (*Viscum album*). Deze zuigplant wast bij voorkeur op den appelboom, alhoewel men ze ook bij de woud- en sieraadboomen aantreft; zij wordt nooit door eenen bijzonderen toestand des booms voortgebracht, en schiet hare wortels tusschen schors en hout. Gedurende het eerste en tweede jaar vormt zij slechts eenige bladjes; de volgende jaren bekleedt zij de takken met dikke bossen, die den boom uitputten. Men moet zich dus verhaasten die plant uit te roeien, zoodra zij zich vertoont, door het wegnemen der bovenste schorslaag, waarop zij zich bevindt. Het zaad, dat zeer kleverig is, wordt door de vogels van den eenen boom naar den anderen overgedragen.

2° *Mossen*. Deze mogen eigenlijk geene zuigplanten genoemd worden, doordien zij enkel op den boom staan zonder zich te zijnen nadeele te voeden, uitgenomen echter eenige soorten van longmos (*Lichen*), die dóór de levende schorslagen der jonge boomen dringen. De verschijning van dezen is veroorzaakt door den slechten staat waarin de wortels verkeerden; zij zijn altijd het teeken eener al te groote vochtigheid en gebrek aan kalkstof, en zeer dikwijls van de slechte hoedanigheid des gronds. Bij andere boomen zijn het de verstorvene schorslagen, waarop een ander slach van mos wassen. Dit mos belemmert de uitwaseming der vochten en het indringen der lucht; bovendien strekt het aan allerlei kwellende ongedierte tot veilige schuilplaats.

Wanneer het mos voortgebracht wordt op de verstor-

ven schorslagen der oude boomen, is het voldoende dit gansch af te schrabben waartoe men zich van het tuig

Fig. 42. — Moskrabber.

(fig. 42), bedient. Het spreekt van zelfs, dat, indien twee oorzaken vereenigd zijn, men ook beide hulpmiddelen te gelijker tijd zal toepassen. Onmiddellijk na die twee bewerkingen, welke bij voorkeur in den herfst verricht worden, zal men al de aangetaste deelen bestrijken met kalk, klei-aarde en koedrek, in water gemengd. De bekalking kan met groot voordeel om de twee jaren herhaald worden.

Straatbeplanting.

Hoogstammige fruitboomen zullen hier ook weleens langsheen de straten geplant worden. De openbare straten en wegen zijn verluchte en draagbare gronden, die zeer gemakkelijk voor de vruchtteelt zouden kunnen benuttigd worden. Het vraagstuk is dikwijls gesteld geworden of er mogelijkheid bestond hierin te slagen en telkens werd het zonder grondig onderzoek van de hand gewezen. In Frankrijk, Duitschland en Oostenrijk bestaan reeds veel zulke fruitboombeplantingen en geven zij voordeelige uitkomsten.

In Normandië en Bretagne en in veel andere streken staan geheele gewesten, te velde, met fruitboomen beplant.

Men denkt nog algemeen dat men verplicht is appel- of peerboomen aan te planten en dat de kinderen de vruchten dezer boomen niet zouden eerbiedigen. Al was dit nog te vreezen dan zou men toch andere vruchtboomen kunnen planten. In Saksen, Thuringen, Wurtemberg en Baden bestaan veel beplantingen van kersen die in zand-

gronden en op verhevene standplaatsen zeer wel gedijen. De kersen en krieken laten zich niet afschudden en men belet het opklimmen in de kruin, met even onder deze laatste een bosch doorntakken te binden. Vooral is dit in gebruik in Wurtemberg; ook ziet men er zelden kersen diefstallen gebeuren. De kersenboom wast zeer snel en

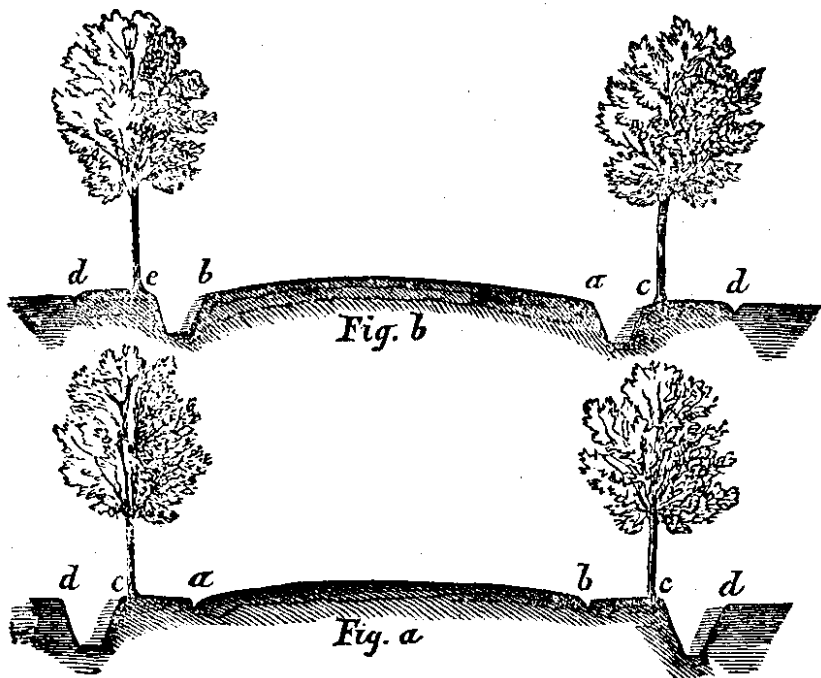

Fig. 43. — Straatbeplanting.

rechttop, kan in weinige jaren alle steuning missen en het is opmerkenswaardig dat de stammen door hazen noch konijnen geknaagd worden. Men weet hoe gemakkelijk de kersen verkocht worden in onze Limburgsche boomgaarden waar de koopers zich met het

plukken gelasten. M. Ch. Baltet zegt dat de straatbeplantingen van kersen in de omliggende dorpen van Mulhouse, door hunne eerste opbrengst den aankoop prijs der boomen en de uitgaven voor onderhoud tot dien tijd, uitbetaalden. In Duitschland zijn er straatbeplantingen die tot 100 fr. per kilometer opbrengen.

Appel-, peer- en pruimeboomen kunnen ook als straatboomen aangewend worden; de schikking der boomen langsheen de straten is, van veel omstandigheden afhankelijk :

Straten die breed genoeg zijn, worden met 2 rijen boomen geboord. In fig. 43 *b*, staan de boomen *c*, over den gracht of sloot *a*; van aan den stam tot in *d*, is een grasbord en verders strekt zich de akker uit. Fig. 43 *a* toont eene straat met twee wandelpadden *a* en *b*. De boomen staan vóór de sloot of gracht *c d*, en dan weer volgt een grasrand en verder het beploegde land. Deze voorbeelden bestaan in Wurtemberg en zijn getrokken uit het boek van wijlen Dr Ed. Lucas (*Vollständiges Handbuch der Obstcultur*).

Indien de straten niet breed genoeg zijn om met 2 rijen boomen beplant te zijn, is ééne rij toereikend. In dit geval is het aan te raden, de wegen die van Oost naar West gaan, op de Noordzijde, die welke zich van Zuid naar Noord richten, op de Oostzijde te beplanten.

Voor al het overige dat men heeft in acht te nemen is het voldoende onze aanwijzingen voor de boomgaardenboomen in het algemeen wel na te gaan.

In de voorrede onzes werks over de Boomgaarden (eerste uitgaaf 1866) maakten wij de volgende overwegingen wegens de straatbeplantingen met fruitboomen :

“ Hoever de volle verwezenlijking dezès vooruitzichts nog van onzen leeftijd moge verwijderd zijn, kunnen wij niet ontveinzen dat wij met vertrouwen de toekomst inblikken, en eenen tijd te gemoet zien waar de fruitboomen, buiten de boomgaarden, weleens, in velden en weiden, en eindelijk, tot eere van het menscendom en tot getuigenis der volksbeschaving, over straten en wegen hunne lommerrijke kruinen, met geurige vruchten beladen, vrij zullen uithreiden.

“ Wellicht zal men op de veronderstelling komen dat wij ons voor het toekomstige overdrevene denkbeelden vormen; doch wij zijn overtuigd dat er niets onmogelijks in dit vooruitzicht besloten ligt, of schoon, wij bekennen het volgaarn, de uitvoering in den beginne niet gemakkelijk zal zijn.

“ De strooperij, de verwoesting en de kleine dieverij der kinderen, zullen, ondanks allos, dikwijls, als den stronkelsteen der openbare plantagiën, ingeroepen worden; en inderdaad, in den tegenwoordigen tijd zou het eene gewaagde onderneming zijn, eene onvrij staande plantagie in te richten. Doch tot dit alles bestaat een middel; de tijd zal hiertegen het eenige dienstige wapen smeden, namelijk de *volksbeschaving*. Ja, de beschaving alléén, die machtige hefboom der samenleving, die eenige beweegkracht van den vooruitgang, kan hierin voorzien. Naarmate het onderwijs zich meer en meer onder de menigte zal verspreiden; naarmate de hoofdprincipen der land- en hofbouwkunde deel zullen maken van de eerste opvoeding des kinds, en dit laatste, reeds bij zijne intrede in de school, de veldvruchten zal leeren kennen, en hem den eerbied zal ingeboezemd worden voor alle gewassen, welke tot 's menschen bestaan dienen; in dezelfde mate zal de snoeplust der kinderen van lieverlede verdwijnen, zoodat men voor de boomvruchten niet méér dan voor die der velden zal te vreezen hebben. Wat wij vooral ook niet vergeten mogen, is dat door het steeds aangroeien der fruitteelt, de goede vruchten niet alleen op den disch van bemiddelde personen, maar ook op dien van den werkman zullen prijken, en daarenboven, mettertijd, voor een aanmerkelijk deel in zijne dagelijksche spijzing tusschenkomen. Immers is het nog hedendaags zóó gesteld, dat vele menschen binst hunnen ganschen levensloop geene enkele goede vrucht genoten hebben. »

Getrouw aan deze gedachten, spanden wij, als leeraar van hofbouw voor de onderwijzers onzer provincie, al de middelen in, om het planten der fruitboomen op de speelhoven der gemeentescholen te verspreiden en wij hadden het geluk ons in eenen volkomen bijval te mogen verheugen.

Vruchtboomen aan gevels.

Wie eenigszins belang stelt in het kweken van vruchtboomen, of niet onverschillig is aan het voordeel en fraaie in onze dorpen, kan zich overtuigen van het gewicht van het benuttigen der gevelmuren voor den fruitkweek. De gevelmuren van verschillende gebouwen, zooals van woonhuizen, stallen, bergplaatsen, schuren, en zelfs van de werkmanshuizen en hutjes der armen, zijn voordeelig genoeg gelegen, om er fruitboomen aan te kweken. Deze muren worden weinig of niet gebruikt en kunnen nochtans, wanneer zij met goede fruitsoorten bekleed zijn, tamelijk veel opbrengen. Aan zulke gevels hoeft men het afdruppen niet te vreezen van het regenwater der daken, zoo schadelijk aan de boomen der zijdemuren, die niet met goten voorzien zijn. De gevels koelen minder af door de nachtelijke uitstraling dan afgezonderde muren; zulks is van groot belang voor boomen die vroegtijdig bloeien. Meest altijd ook is de grond daar heel geschikt voor boomen: niet uitgeput, doorgaans van goede hoedanigheid, aangevoerd, diep gegraven voor de metselwerken en, in alle geval, een der hoofdbestanddeelen van het voedsel der boomen, nl. kalkstoffen bevattende.

De driehoekige vorm der gevels staat ook wel geschikt om het evenwicht der boomen die men er aan plant te behouden. Zij zijn tevens breed en laten toe hoogstammige en groote leiboomen er aan te vormen. Het aanwenden der gevelbeplantingen levert bovendien een ander nut op; immers het verhoogt de fruitopbrengst en geeft eene

aanzienlijke hoeveelheid vruchten die kunnen bewaren, die in de verbruiking nimmer toereikend zijn, en voor den kweeker viermaal meer waarde bezitten dan gewoon fruit.

Het hoeft geen bewijs hoe moeilijk het is in den boomgaard vruchten te kweken die lang bewaren, dewijl de boomen er aan al de guurheid van het weder zijn blootgesteld. Wanneer de bloei, in de lente, niet verhinderd wordt en de vrucht, in den zomer niet openbarst, heeft men nochtans te duchten dat vruchten, die niet zeer vast op den boom staan, door de stormwinden van September afvallen, wanneer zij nog twee maanden noodig hebben om te rijpen. Indien onze bemoeiingen enkel voor doel hadden eenige peren meer te doen plukken, mochten zij wellicht niet gegrond schijnen. Maar, zooals men ziet, het geldt hier te verkrijgen wat de boomgaard niet kan opleveren en de boomen onzer tuinen slechts in kleine hoeveelheid voortbrengen.

Dat eenieder dus medewerke om onze kale, niets opbrengende gevelmuren te doen veranderen in vruchtbare en voor het zicht aangename oppervlakten, waarvan fig. 44, 45 en 46 een treffend denkbeeld geven.

De welgelegene gevels komen het eerst in aanmerking; aan dezen die maar weinig door de zon beschenen worden zou men moeten verdienstelijke doch niet te late soorten kweken. Van al de boomen is de peerboom het best geschikt voor zulke teelt. Hij gedijt wel, de opbrengst is zeker, hij neemt gedwee alle vormen aan en zijne vrucht wordt gemakkelijk verkocht. Bovendien is hij geschikt voor allen grond en biedt hij variëteiten voor alle liggingen aan.

Nochtans kan men ook met zeer goed gevolg andere

boomsoorten beproeven. Abrikoos- en perzikboomen ziet men nergens betere uitslagen geven dan als hoogstammige leiboomen aan gevelmuren in eene zonnige standplaats geplant. Als hoogstammige leiboomen gevormd, bieden deze beide boomen, die overigens tamelijk grillig

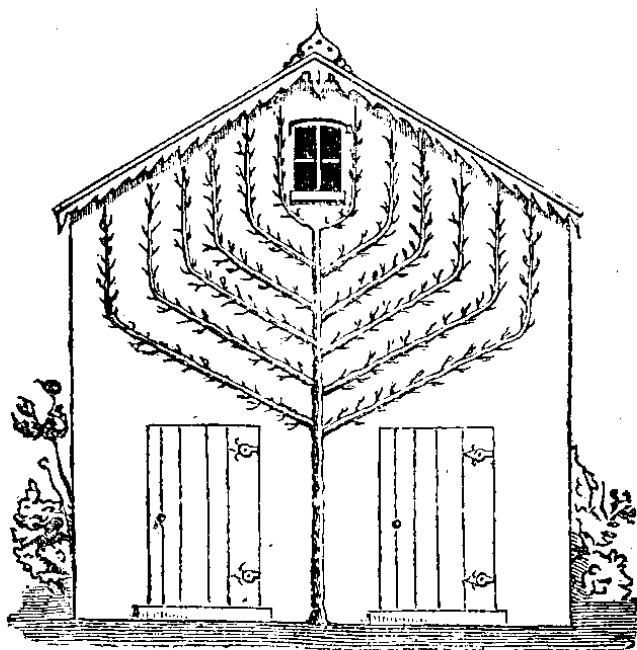

Fig 44. — Gevel op het bovendeel bekleed.

zijn, hoegenaamd dezelfde moeilijkheid niet aan als met de teelt in laagstammige vormen. Men leidt ze in opengespreidden waaiervorm, zonder eenige vooraf bepaalde schikking. Er bestaat meer dan eene wijze om perzikboomen tot hooge stammen op te leiden : men kan de varieteiten, die men hebben wil, tegen den

grond op wilde pruimboomen oculeeren en den griffel tot stam laten opschieten om hem op eene hoogte van omtrent 2 m. te doen vertakken. Men laat de jonge stam al opwassende geene dikke zijscheuten vormen om later groote wonden te vermijden; men behoudt alleen

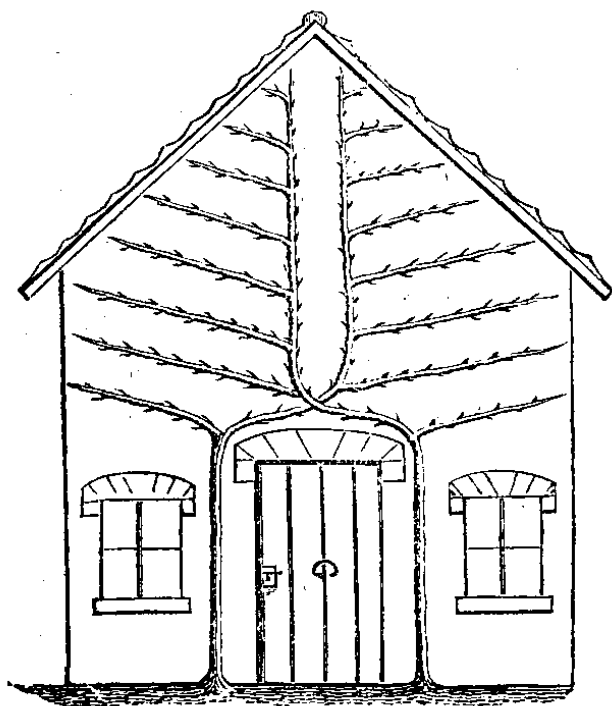

Fig. 45. — Gevel met twee boomen bekleed.

de kleine, die men daarbij des zomers op 4 à 5 bladeren innijpt. Men kan, voor dit stelsel te volgen, ook kloeke éénjarige griffels uit de boomkweekerij aankopen en ze dadelijk ter plaats zetten.

Anderen schildgriffelen ter hoogte der kruin op pruimstammen; dit is verkieslijk, dewijl men op die

wijze spoedig draagbare boomen vormt, die echter min groeikracht en geen langen levensduur hebben.

Men kan ook met voordeel steenen of pitten zaaien, ze korten tijd na de kieming verplanten en ze hun eigen fruit laten dragen.

Als de perzikboomen tegen noorderwind beschut zijn, geven zij zonder moeite eenen rijken oogst van schoone en goede vruchten.

Kriekeboomen en, op de eerste plaats de vroege Meikriek, de Engelsche late en de dubbele Morellen kunnen aan Noord- en Westmuren veel voordeel en aange naamheid verschaffen.

Men zie verder in de lijst tot opgave der beste vruchtsoorten, dezen, die voor de cultuur aan gevels te verkiezen zijn.

Wat de vormen betreft, die men aan de boomen geven moet, houden wij het voor overbodig daaromtrent in bijzonderheden te

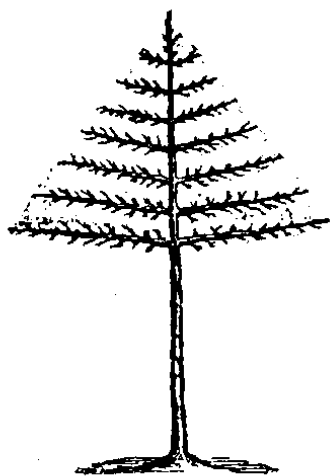

Fig. 46. — Halfstammige leiboom voor kleine gevals.

treden, daar men op de afbeeldingen duidelijk ziet, dat ze niet van andere leiboomen voor de leiding afwijken.

Het is raadzaam aan boerenwoningen en schoolgebouwen, uitsluitelijk hoogstammige vormen te gebruiken, wijl aldaar de lage vormen gewoonlijk niet genoeg beschermd zijn. Bestaat echter geen gevaar voor beschadiging, dan zou men het benedendeel van den muur nog kunnen bekleeden met den laagstammigen leiboom en

aldus de geheede oppervlakte kunnen benuttigen. Kleine gevelmuren bekleede men best met halfstammige laag op kwee veredelde variëteiten. Fig. 46 stelt ons eenen kleinen als hoogstam gekweekten leiboom voor, aan den voet op kwee gegriffeld.

Hoedanig de hooge leiboom gevormd zij, zijn de vorming en het behoud steeds veel gemakkelijker dan bij laagstammige boomen.

Fig. 45 toont aan hoe men in de moeilijkste gevallen de gevels met fruitboomen kan bekleeden: Twee stammen kundig door malkaâr geleid, bedekken eenen gevel waarvan het onmogelijk is eenen boom in het midden te planten.

Keus van peren voor de gevelmuren.

Wij geven eene bijzondere keuze van peersoorten, en wel zes voor iedere windstreek, in twee klassen naar verdienste gerangschikt. Wij hebben ons in deze keuze laten leiden door de hoedanigheid, vruchtbaarheid en kracht der variëteiten, diegenen van te zwakken groei geheel achterwege latende, aangezien het hier hoogstammige leiboomen van groote ontwikkeling geldt.

Voor het Zuiden.

EERSTE KEUS.

Doyenné d'hiver.
Passe Colmar.
Beurré d'Hardenpont.

TWEEDE KEUS.

Bergamotte Esperen.
— **Fortunée.**
Passe crassane.

Voor het Oosten.

EERSTE KEUS.

Beurré Diel.
— **Sterckmans.**
Duchesse d'Angoulême.

TWEEDE KEUS.

Comte de Flandre.
Délices d'Hardenpont.
Doyenné d'Alençon.

Voor het Westen.

EERSTE KEUS.

Peire de Tongre.
Bonne Louise d'Avranches.
Marie Louise.

TWEEDE KEUS.

Beurré Dumas.
— **superfin.**
Calebasse Rose.

Voor het Noorden.

EERTSE KEUS.

Beurré d'Amanlis.
— **Hardy.**
Mon chrétien William.

TWEEDE KEUS.

Clapp's Favourite.
Souvenir du Congrès.
Déliciea Cavelier.

Struikvormen.

Dat men langen tijd misbruik van het snoeimes gemaakt heeft en menige tuinier hedendaags nog alles door angstvallig snoeien wil bekomen, lijdt geen twijfel. Men kan best de overtuiging verkrijgen dat de snoeiing het vrucht dragen niet voordeelig is, als men eenen jongen boom aan zich zelve overlaat. Zeker zal hij slechts bij uitzondering een fraai en regelmatig voorkomen hebben, maar ook zal hij vroegtijdig en overvloedig vruchten dragen. Het planten van vruchtboompjes, zoowel peer- als andere boomen, in onregelmatige dwergvormen of struiken (fig. 47), komt allengs in voege. De beste wijze om ze te bekomen is de volgende: Men plant tweejarige planten, die op 40 à 50 c. boven den grond zijn afgesneden geworden en met 4 à 5 vertakkingen bekleed staan. Het jaar der planting worden zij niet besnoeid. Het volgende jaar snijdt men het topeinde der takken, die de andere te ver vooruit zijn, af. Van dan af zal er geene snoeiing meer gedaan worden tenzij om al te groote

onregelmatigheden te beletten en de verwarring der takken te voorkomen.

Sommige soorten van peer-, appel-, krik- en pruimeboomen nemen natuurlijkerwijze dezen vorm aan. De groote vruchtbaarheid der struikvormige boomen is oorzaak dat men zich zelden over hunne te groote uitbreiding moet verontrusten.

Bij peer- en appelboomen is het niettemin raadzaam, voor het onderhavig geval de al te sterk groeiende soorten van de hand te wijzen.

Mochten hier en daar in eene planting van struikvormen enkele boompjes eenen al te bedrijvigen groei aanbieden, zou men niet moeten aarzelen ze op te nemen en dadelijk op de zelfde plaats te herplanten.

Fig. 47. — Onregelmatige struik.

De teelt der fruitboomen in struiken, bijna zonder snoei, ontslaat ons niet alleenlijk van het verkeerd en noodlottig gebruik van het snoeimes; zij biedt ook het voordeel aan niet in de hoven alleen toepasselijk te zijn, maar ook overal waar de fruitboom zonder nadeel ander klein houtgewas vervangen kan en wel bijzonderlijk als tusschenplanting in de boomgaarden.

De kriekeboom onder anderen wordt met veel voordeel in struiken gekweekt. In het departement van Yonne, is

de kweeking van den kriekeboom in volle gebruik. Te St-Brie alleen, werden honderd hectaren onbebouwden grond in kriekeboomgaarden veranderd. Men kweekt er slechts eene enkele soort, overal goed gekend, de *Royale hâtive* of engelsche vroege krik ; de boomen zijn geënt

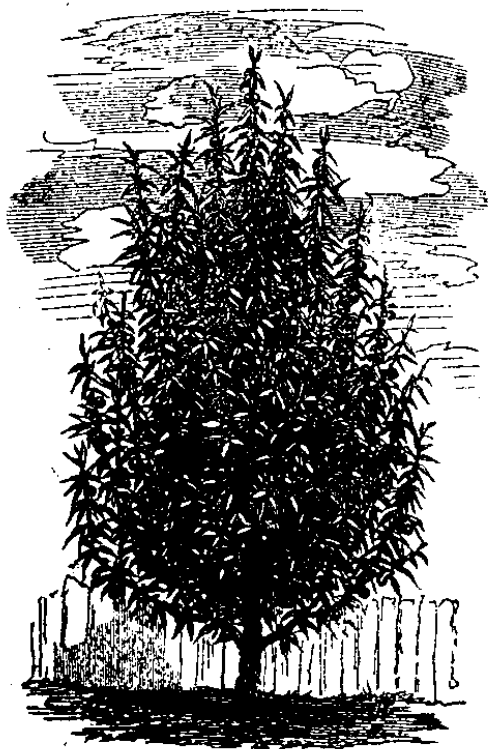

Fig. 48. — Regelmatische Struikvorm.

op Mahaleb of St-Luciahout ; zij groeien in ongesnoeide struiken op, en men kan ze zonder behulp eener ladder verzorgen of er de vruchten van plukken. In de maand Juni, wanneer de vrucht rijp is, komen parijsche en engelsche makelaars de oogsten inkoop. Zekere jaren

beloopt de verkoop dezer kriecken van 80,000 tot 100,000 fr.

Voegen wij hierbij dat de kriekeboom op St-Lucie geënt, meer zelfs als in andere gevallen, eenen warmen kalkachtigen of steenachtigen grond, aan geene vochtigheid onderworpen, vereischt. De plantingen van kriekeboomen welke wij in de provincie Henegouwen in dorren schelfergrond gedaan hebben, zagen wij steeds ten volle slagen. De struiken van kriekeboomen op St-Lucie geënt, zouden van groot nut zijn voor de beplanting der schelferige opstappelingen en der gronden door steenkoolbanken gevormd.

De *Griotte du Nord* (morel), de krieckensoorten *Royale hâtive* en *Courte queue* (kortsteel), in groep gekweekt, zooals sieraadstruikgewas, vormen aangename gewassen, even schitterend door hunnen heerlijken bloei als aantrekkelijk door hunne overvloedige vruchten. De peerboom op kwee en de appelboom op zoetappelhout of paradijs geënt, kunnen als zeer vruchtbare struikgewassen geteeld worden.

Natuurlijke vruchtstruiken.

De hazelnoot-, kwee- en mispelstruiken vinden soms ook hunne plaats in tuin en boomgaard. Zelden worden zij behoorlijk verzorgd, doch die nalatigheid is evenmin als voor andere boomen verschoonbaar.

De HAZELNOOTSTRUİK vereischt eenen lichten en frisschen grond.

Eene standplaats in volle zon is hem niet voordeelig. Door de huwingsgriffeling bekomt men boompjes op stam, van regelmatige vruchtbaarheid. Ook zal men

bestendig de wortelscheuten wegsnijden, naarmate zij zich vertoonen, ten einde eene te vroegtijdige uitputting te voorkomen.

Keus der beste soorten.

SPAANSCH OF BAARDNOTEN.

Lange spaansche

Ronde —

Witte baardnoot.

Bruine —

De rijpheid der *hazelnooten* laat zich aan het bruin worden van schelp en bolster bemerken.

De hazelnooten gelijk de andere *droge vruchten* mogen niet vóór tijd geplukt worden, zoo niet krimpen zij en bewaren zij niet.

De KWEESTRUIK wordt dikwijls als sieraadgewas aangekweekt; men plant hem langs de oevers der grachten en waterlopen, waartoe hij, door zijne natuurlijke genegenheid voor vochtige en koele plaatsen, uitnemend geschikt is. Deze boom gaat ook zeer goed op halven stam.

Wij achten het noodig op te merken dat men te onverschillig is wegens dit vruchtgewas; men waardeert de hoedanigheden en het huishoudelijk gebruik der kweeperen niet genoeg.

In deze laatste jaren zijn uit de pitten nieuwe soorten ontstaan die de bijzondere aandacht der liefhebbers verdienen.

Keus der beste soorten.

Portugeesche peervormig. Gewone of appelvormig.

Champion (*Nieuwe Amerikaansche*). Meech's prolif (*Nieuwe*
De Bourgeaut (*id. id.*). Amerikaansche).

De K. *Champion* is de beste als hoedanigheid, de vrucht is bijna eetbaar in onbereide staat.

De K. *de Bourgeaut* bezit de grootste groeikracht en zal hoogst waarschijnlijk een verbeterde stam voor het oeculeeren der peersoorten zijn.

De K. *Meech's prolific* onderscheidt zich door eene wonderbare vruchtbaarheid. De vruchten zijn rond, van zeer regelmatigen vorm en bewaren zeer lang.

De MISPELSTRIJK gelukt in alle gronden, mits men hem tot de griffeling eenen welgeschikten stam kieze dat is, hem op kwee griffele in vochtige en, in droge gronden, op hagedoorn.

Keus der beste soorten.

A gros fruits (*Groote*).

Ordinaire (*Kleine gewone*).

Met laat de vruchten op den struik, zoolang het niet vriest; zij worden dan in de fruitkamer, doch niet in het duister, op stroo gelegd, alwaar zij eetbaar worden.

De kruinen dezer drie bovengemelde struiken worden op stammen van 30 tot 50 c. hoogte aangesteld en vervolgens om de twee jaren, besnoeid om de vruchtvoortbrenging te bevoordeelen, door het vergemakkelijken van den toegang van lucht en licht.

Het drogen van Fruit.

Het is niet genoeg eene naarstige en aanhoudende voortplanting van de fruitboomen ter zijde te staan, het is evenveel noodig aan de verbruiking te denken, bijzonderlijk in jaren van buitengewoon overvloedige opbrengst. Wij zijn door eene reuzenmededingster bedreigd; in de Vereenigde-Staten van Amerika, worden uitgestrekte

oppervlakten lands tot boomgaarden aangelegd. Van nu af aan, moeten wij zeer zorgvuldig naar de middelen van plaatselijk gebruik van onze vruchten uitzien met het oog op zulke nijverheid die ze tot voedingsprodukten en levensbehoeften kan vervormen, zooals siropen, azijn, appelwijn, brandewijn, fruitdeeg, gedroogd fruit, enz. Deze verwerking van den fruitoogst biedt eenen uitweg tot de verbruiking aan, waarvan het belang in het oog valt van al diegenen welke eenige stonden willen aandacht verleenen op de schier onberekenbare tol die wij jaarlijks, voor droog fruit, aan den vreemden betalen. Heden komt de koopwaar in overgroote ladingen uit Amerika over, en tot in het nederigste dorp wordt gedroogd fruit alhier verkocht.

In een enkel jaar worden van Noord-Amerika naar Europa, 3 millioen kil. gedroogde appelen overgestuurd! In Duitschland ook wordt het drogen op breede schaal bewerkt.

Bij enkele pachters ziet men wel, om in het huishouden benuttigd te worden, eenige voorraadsperen in den bakoven drogen, nadat het brood er uit getrokken is.

Deze produkten zijn echter van zeer gemeene hoedanigheid en kunnen niet in vergelijking gesteld worden met hetgeen men bekomt door het drogen in daartoe bestemde ovens.

De bij uitstek vruchtbare peersoort *Beurré Capiaumont*, die te weinig op hoogstam geteeld wordt, schikt zich allerbest tot het gewoon drogen, of tot de min bekende wijze van platdrogen.

De Landbouwmaatschappij van Oost-Vlaanderen, met dezen toestand bekommerd, heeft onze vruchtvoortbrengers met de wijze om, zonder te veel inspanning

van moeite en bijna zonder onkosten fruit te drogen, willen op de hoogte stellen, bijzonderlijk met het vooruitzicht der jaren van overvloedige oogsten. Tot dit einde werd door de zorgen der maatschappij eenen verplaatsbaren droogoven van het rechtstaande stelsel aangeworven; in hare Proeftuin te Gent zijn proeven genomen, die zeer voldoende uitslagen opleverden.

De verplaatsbare droogovens hebben in weinig jaren

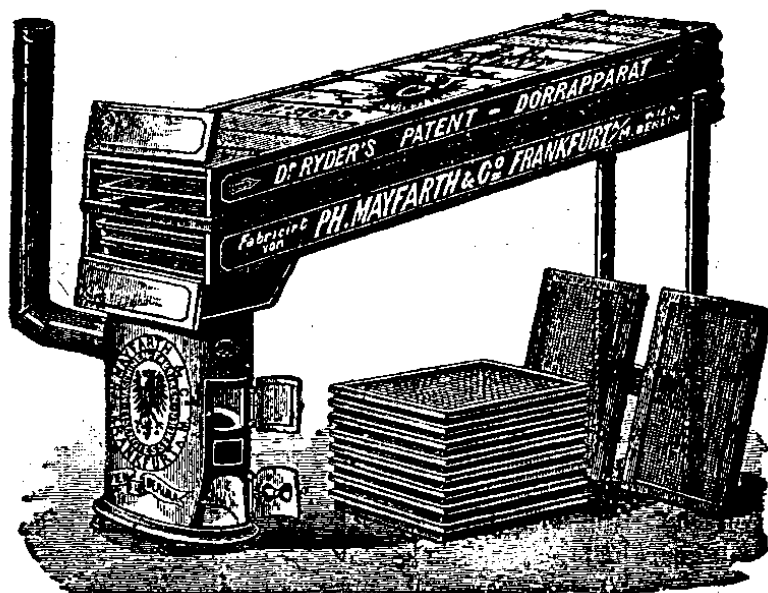

Fig. 49. — Verplaatsbare droogoven van Ryder.

veel verbeteringen ondergaan. Opvolgenlijk zagen wij de rechtstaande droogtuigen van H. Röhr, te Haldesheim, van den amerikaanschen ingenieur Reynold, van gebroeders Lorenz, van Roeder, te Darmstadt, de zeer gemakkelijke verplaatsbare oven voor het drogen ten huize voor eigene verbruiking uitgevonden door Director

Göthe. Eindelijk mogen wij als de laatste verbetering den droogoven van Ryder aanstippen. Het is dit eenvoudig en praktisch droog-toestel dat het staatsbestuur in de tuinbouwschool te Gent heeft doen plaatsen. Wij werden gelast met de eerste proeven van groenten- en fruitdrogen aan te wenden, hetgeen van den beginne af, de beste nitslagen heeft opgeleverd.

De tijd tot het drogen der vruchten vereischt, is van de soorten afhankelijk : Men bekomt volkomen droge appelen en peren in een tijdverloop van 5 tot 7 uren, wanneer de vruchten niet doorgesneden zijn. In kwartieren gesneden, drogen zij natuurlijk spoediger, maar indien men ze tot schijven of schilletjes snijdt duurt dit slechts een drielal uren. De kersen en kriecken moeten van 3 tot 6 uren in den oven verblijven. Wat de groenten betreft, het drogen duurt naar gelang der soorten van 3 tot 6 uren. Met een gewoon toestel kan men 180 kil. versche appelen in 12 uren drogen. Het verbranden van steenkolen wordt op 1 kil. per uur berekend.

Bij het drogen verliezen de appelen de vier vijfden van hunnen omvang, terwijl men nagenoeg 7 zakken versche peren noodig heeft, tot het bekomen van éénen zak gedroogde.

Deze nieuwe nijverheid kan den landbouwers zeer gewichtige diensten bewijzen. Niet alleen, zooals wij zooeven deden opmerken, zal men in de jaren van grooten fruitoogst tot het drogen zijne toevlucht nemen, maar daarenboven zal de landbouwer ook uit het gevallen fruit, dat hier door de hevige najaarsrukwinden dikwijls maar al te overvloedig is, kunnen voordeel trekken en verders alle fruit van geringe hoedanigheid, tot de

verbruiking geschikt maken. Wij drukken den wensch uit, dat er openbare proefnemingen mogen ingesteld worden, ten einde eenieder op aanschouwelijke wijze aan te toonen, hoe gemakkelijk het is, die vruchten, welke nu soms verkwist of aan spotprijzen verkocht worden, tot nuttigen voorraad als winterspijs in het huishouden te verwerken.

Behalve het drogen, is er uit de vruchten nog menig ander voorbereidsel te trekken, zooals fruitdranken, fruitazijn, fruitsiroop, fruitconfituren, fruitmoes, fruitdeeg, fruitgelei.

Het uitpersen van CIDER of APPELWIJN, is eene zeer goede wijze van benutting der vruchten, vooral van dezen van gemeene hoedanigheid. Wij hebben reeds herhaaldelijk op de bereiding van cider aangewezen en den invoer van dezen volksdrank, als eene bron van inkomst voor den landbouwer, aanbevolen. De appelwijn is een voedzame en zeer gezonde drank, die uit de voortbrengselen van eigen bodem kan worden bereid. Daarenboven is de bereiding van cider uiterst gemakkelijk, weinig kostbaar en verschaft zij den landman, die niet verlangt zelf te persen, gelegenheid voor zijne appelen en peren tegen goede winst in eigen kring afnemers te vinden.

Het bestek onzes werks laat niet toe over al deze voorbereidingen breedvoerig te handelen. Wij moeten ons dus bepalen de ernstige aandacht van de belanghebbenden erop te wekken.

**Bijzondere aanwijzingen voor ieder slach
boomen en keus der beste soorten.**

Ofschoon uit al het voorgaande klaar blijkt hoe men in het aanleggen van boomgaarden moet omgaan, achten wij het nuttig, over iedere boomsoort, eenige bijzonderheden mede te deelen, voornamelijk wat de meerdere of mindere geschiktheid der boomen betreft, volgens grond en standplaats, en ten opzichte van de keus der beste soorten.

Het is hoogst beklagenswaardig, nu wij zooveel uitgelezene vruchten bezitten, dat er, onder betrek van soorten, hetzij door onachtzaamheid of onverschilligheid of bij gebrek aan kennis, nog zoo dikwijls variëteiten aangeplant worden die bezwaarlijk de zorgen, moeite en onkosten van den planter vergelden.

Nog te dikwijls denkt men dat fijne vruchten op hoogstammen niet kunnen gewonnen worden. Wij zullen trachten dit vooroordeel uit te roeien, met te doen opmerken, dat de goede variëteiten niet meer zorg vergen, noch meer plaats innemen dan gebrekkige of slechte.

De keus der variëteiten kan veel wijzigingen ondergaan, volgens het oogmerk van den planter, en ook volgens grond en ligging. Men moet bijv. min soorten planten op verre van de groote steden gelegene boomgaarden, omdat de vruchten in een of twee maal moeten geleverd worden, hetzelfde geldt voor de produkten die voor den uitvoer bestemd zijn.

In alle gevallen echter moet de keus eerst gestaaft zijn:

1° Op de *hoedanigheid* der vruchten.

De variëteiten van gebrekkige hoedanigheid kunnen noch door hoveniers, noch door landbouwers met voordeel aangekweekt worden.

2° Op het tijdstip der rijpwording.

De variëteiten die zich door zeer vroegtijdige of zeer late rijpheid onderscheiden, zijn in de cultuur voor groothandel en uitvoer de meest winstgevende.

Zoo is het, dat de steenvruchten bijzonder, den in de nabuurschap der groote steden wonenden landbouwers aan te raden zijn; zij volgen elkander, den geheelen zomer bij afwisseling op, gedurende het jaargetijde waar slechts een klein getal der kernvruchten rijpen.

3° Op den *krachtigen* wasdom.

De groote uitbreiding, die de hoogstammige boomen moet bereiken, verklaart genoegzaam waarom wij streng aanraden, de soorten te vermijden, die weinig groeien, slecht gewas maken, in vollen wind ontaardde vruchten voortbrengen of onderhevig aan allerlei ziekten en ongedierte zijn.

4° Op de *vruchtbaarheid*.

De onmogelijkheid bij hoogstammige boomen de menigte kleine middelen toe te passen, welke men tot de vruchtbaarmaking, op die van dwergachtigen vorm aanwendt, moet de *van natuur* vruchtbare soorten doen verkiezen.

5° Op *het vasthangen der vruchten aan den boom*.

Er zijn zekere variëteiten van peren en appelen, die bij den minsten wind afvallen.

Men zal dus zich boven al het voorgaande nog moeten verzekeren of de vruchten tot den tijd van volle rijpheid stévig aan den boom blijven. Dit kan men dikwijls waarnemen bij de vrucht zelve. Bij peren van middelmatige

grootte, bijv., is een lange magere houtachtige steel een onfeilbaar kenteken. Ook zulke soorten, die meer aan dunne rijsjes dan aan korte spoortjes dragen, houden op den boomgaard doorgaans goed hare vruchten, hoewel zij kortgesteeld zijn.

Kortom, hetgeen men zoeken moet zijn goede vruchten van groote opbrengst, die wel aan de takken blijven en traagzaam rijpen, zonder overrijp te worden, zoodat zij goed het vervoer kunnen uitstaan. Indien eensdaags de beplanting der boorden van velden, weiden, straten en wegen mag tot verwezenlijking komen, zou er voor dit slach van fruitkweek alweer wat anders in het oog te houden zijn, aangaande de keus der soorten.

In Duitschland, waar de inrichting van dergelijke beplanting sinds lang bestaat, worden peren en appelen in drie klassen verdeeld :

1° *Oneetbare vruchten*, voor appel- en peerdrank bestemd, dienen tot de openbare beplantingen (Straatboomen).

2° *Grove vruchten*, voor keukengebruik, fabrikatie van siroop, voor drogen en voor uitvoer in 't groot, plant men langs velden en weiden (Veldboomen).

3° *Tafelvruchten*, om rauw uit de hand geëten te worden, voor hoven en afgeslotene boomgaarden (Hofboomen).

Wie uitsluitelijk voor de geldelijke opbrengst plant, moet zich ook bij een klein getal soorten houden; en ten allen tijde, boven al het gezegde, omtrent het kiezen van boomen hoogst wantrouwig zijn over de echtheid der soorten die hij verlangt te hebben. De vergissingen hierin zijn al te veelvuldig, en men heeft reeds te veel tijd verloren wanneer men ze ontdekt, om niet met de uiterste omzichtigheid te werk te gaan.

Men richte zich zooveel mogelijk naar de lijsten, welke wij voor iedere boomsoort vóórschrijven.

N. B. De namen in vette letters, duiden de beste soorten aan.

Abrikoosboom.

Deze boom is voor den landelijken boomgaard van zeer klein belang, of liever moet er volstrekt niet op voorkomen. Alleen op beschutte standplaatsen als hoogstam in den hof, in warmen en drogen grond, is er iets goeds van te verwachten.

De abrikozen die men op de in vrije lucht staande boomen plukt, zijn kleiner, doch overvloediger en geuriger dan die welke men in de hoven langs den muur wint.

Behalve dat de abrikoos eene beste vrucht is om rauw te eten, worden er ook in de keuken en door de banketbakkers zeer aangename spijzen van bereid.

Gros hâtif de la St-Jean.

(*St-Jans Abrikoos*).

Royal gros orange.

(*Bosch-Abrikoos*).

Pêche of de Nancy.

(*Brusselsche Abrikoos*).

Alberge de Tours.

Appelboom.

Wij zijn het volkomen ééns met al de landbouwers, dat onder al de vruchtboomen die zij planten, deze de meest winstgevende is. Doch wij nemen geenszins aan, dat dit eene reden zij om overal uitsluitelijk appelboomen te planten, zelfs tot in droog stuifzand, waar deze boom slecht komt.

De appelboom groeit best in versche, eenigszins zware gronden, en als er geene stilstaande vochtigheid in blijft kan hij zeer wel de verschheid verduren. Eene koude

luchtstreek zal zijn welgelukken niet verhinderen, en zelfs wanneer zij niet rechtstreeks de zonnestralen ontvangen, verkrijgen de vruchten evenwel goede hoedanigheden. Daarenboven ziet men algemeen den appelbloesem, die laat, bij sommige soorten zeer laat ontluikt, aan den lentevorst ontsnappen.

Men vindt onder de appelen eene oneindigheid variëteiten; sommige, zelfs zeer verdienstig, zijn alleenlijk in afgelegene localiteiten en daarbij van dorp tot dorp onder eene andere benaming bekend. Het onderzoek van die op onzen eigenen grond geboren, en voor onze luchtstreek geschikte soorten, was eene zeer nuttige studie.

Voor het huishoudelijk gebruik zijn de appelen van meer nut dan eenig andere vrucht, en kunnen doorgaans goed, sommigen tot een jaar en zelfs langer bewaren.

Zomerappels.

Calville de St Sauveur.

— blanc d'été.

(*Paradijsappel, zomer Calviel*).

— rouge d'été.

(*Rooie zomer Calviel*).

— Gravenstein.

Duchesse d'Oldenbourg (Boravinka).

Rambour d'été.

(*Zomer Rambour, streping*).

Reinette Burchart.

Jacques Lebel.

Najaarsappels.

Bedfordshire Foundling.

Reinette de Caux.

— d'Angleterre.

Linnaeus pippin.

Cox's Pomona.

Reinette de la Reine.

Reinette de Canada.

— grise de Canada.

Golden noble

Rambour Papeleu.

— Mortier.

Belle fleur de France.

Winterappels.

Ribston pippin.	Rambour d'hiver.
Belle fleur de Brabant.	(<i>Harde streping</i>).
(<i>Kleine Belfleur</i>).	Reine des Reinettes.
Blenheim pippin.	Esopus Spitzenbergh.
Court pendu (roode).	(<i>Amerikaansche appel</i>).
— — <i>grauwe.</i>	Reinette d'Anjou.
— — <i>groene.</i>	— grise de Granville.
Newton pippin (zeer zwaar).	Dorée tardive.
(<i>Amerikaansche Renet</i>).	Royale d'Angleterre.
Northern Spy.	— Russet.
Baldwin.	Pomme de Jouin.

Laatbloeiende appelboomen.

(*Langslapers.*)

Antonovka.	Hoary morning.
Cusset.	Reinette dorée hâtive.
Court-pendu.	(<i>Gele zomer Renet</i>).
Ananas.	Borsdorfer.
Pomme d'argent.	Rose de Hollande.

Appelboomen voor weiden en onbeschutte plaatsen.

Antonovka.	Rambour d'automne.
Calville rouge d'automne.	(<i>Zomer Rabaun of streping</i>).
(<i>Roode herfstcalviel</i>).	de Châtaignier.
Astrakan blanc.	Calville des prairies.
(<i>Bukaad- of tjsappel</i>).	Reinette de Canada.

Voornaamste plaatselijke soorten van Vlaanderen.

Katte kop (Land van Waas).	Blessing (West-Vlaanderen).
Rubens (Thielrode, Waas).	Kaneelappel (id.).
Miekkappel (Baasrode).	Zwijnsmuil (id.).
Kanting (West-Vlaanderen).	Peerlane of Pareining (Oost- en West. Vl.).
Pastoorappel (id.).	Berglander (Oost-Vlaanderen).
Wijdoog (id.).	Bloeming. (id.).
Hondshoofd (id.).	Fransche Banke (id.).
Ruisschaard (id.).	Krappe Kruin (id.).
Oogstappel (id.).	
Kasteelappel (id.).	

Appel Antonovka.

Deze soort, uit Rusland herkomstig, is zonder twijfel voor onze noorderlijke landstreek de kostbaarste aanwinst en verdient derhalve eene gansch bijzondere melding.

Voor keukengebruik evenals voor het drogen kan geene soort met de Antonovka in vergelijking gesteld worden. Deze variëteit is in de Vereenigde Staten van Amerika ingevoerd en bekleedt dáár de eerste plaats in al de boomgaarden. In Rusland bestaan boomgaarden van 5,000 boomen uitsluitelijk van de soort *Antonovka*.

Wij hebben enttwijgen rechtstreeks uit noord Rusland, van Tuckum (Prov. Kurland) doen komen, ten einde die kostbare soort hier alom te verspreiden.

Kastanjen.

Deze vrucht staat ten lande in kleine achting, doch zeer ten onrechte, te meer dat men met voordeel den kastanjeboom als beschutting tegen noorderwind ofwel in dreeven, op de boorden van straten en wegen enz. kan planten en hij door zijn hout evenveel opbrengt als een boschboom. Hij bezet de eigenschap, wel te wassen in de meest zandachtige gronden, waar weinig andere boomen zouden tieren. De soorten die altijd maar ééne kastanje in iedere bolster voortbrengen, noemen de Franschen *Marrons*, terwijl zij den naam van *Châtaignes* geven aan de kleinen waar er tot twee en drie bij elkâar in dezelfde vrucht zitten.

Châtaigne Grosse noire précoc.
— de Limousin.

Marron doré de Lion.
— de Luc.

Kersen en Krieken.

Deze boomen schenken ons jaarlijks hunne vruchten vroeger dan eenige andere vruchtgewassen. Zij groeien bijzonder wel in droge kalk- zelfs steenachtige gronden en zijn zeer winstgevend in de nabijheid der steden.

Men bereidt in de huishouding, van deze vruchten voortreffelijke spijsen onder gedaante van versche, gedroogde en gekonfijtte krieken en kersen? Van de morellen maakt men een zeer aangenaam likeur of *ratasia* alsook eene soort allersmakelijksten wijn, *kersenwijn* genoemd.

De eigenlijke kersen (guignes) zijn kennelijk aan hare rechte en krachtige takken, en aan hare smeltende en zoete vruchten. De spaansche of vleeschkersen (*bigarreaux*), wassen op rechtgroeiende boomen, en geven vastvleeschige zoete vruchten; zij worden meest gezocht voor den handel in 't groot en voor den uitvoer.

Kersen.

Rijpen meestal in Mei en Juni.

Noire hâtive.

(Zwarte Meikers).

Grosse noire luisante.

(Groote zwarte kers).

Rouge commune.

(Roode kers).

Jaune dorée.

(Witte wijnkers.)

Grosse ambrée.

(Perelkers).

Spaansche kersen (KNAPKERSEN).

De tridescant.

(Zwarte hartvormige).

Blanc à gros fruits.

(Witte hartvormige).

Gros cœuret.

(Hout Duitzenhart).

Napoléon.

Commun.

(Gezonne knapkers).

Krieken.

Den krikelaar erkent men lichtelijk aan de richting der takken, die zeer matig groeien en bochtig zijn, en eene menigte lange dunne twijgen dragen. Overigens is de vrucht zuur en meesttijds glanzend rood. Men onderscheidt ze in twee soorten: 1° Eigenlijke krieken (cerises), met kleurloos sap, 2° Morellen (griottes). Deze laatste hebben bitterzure of wrange vruchten met gekleurd sap, stevige takken, bezet met menigvuldige lange dunne rijstjes.

Duchesse de Palluan.

(*Wolkriek, Brusselsche bruine*).

De Montmorency à courte queue.

Royale tardive.

(*Kortsteel, Brugsche kriek*).

(*Herlogenkriek*).

De Montmorency ordinaire.

Impériale.

(*Lange steel*).

(*Keizerin*).

De Planchoury.

Belle de Sceaux.

Royale hâtive.

Lemercier.

Morellen.

Griotte double du Nord.

Griotte royale.

(*Noordkriek*).

(*Herloginne*).

Moerbezieboom.

Deze boom is van gering nut in den eigenlijken boomgaard. Alleen dicht bij groote steden kan hij eenig voordeel aanbieden. Gedurende de eerste jaren zijns bestaans draagt hij weinig of niet; doch naarmate hij veroudert, wordt zijne vruchtbaarheid steeds overvloediger. De vruchten komen op het jonge hout des vorigen jaars, aan twijgen van gematigde groeikracht.

Daar hij zich moeilijk recht houdt is het aan te raden de moerbezieboomstammen slechts halve hoogte te laten bereiken.

Wij hebben verscheidene voorbeelden gezien van moerbezieboomen, als leihoom geteeld, maar zij hebben eene groote ruimte noodig en schikken zich best aan hooge gevels. Eene enkele soort, de *zwarte moerbezie*, is aan te bevelen.

De vruchten vallen af, zoodra zij rijp zijn; men moet ze dus geregeld inoogsten, des te meer dewijl men ze slechts eenen dag na het afplukken tot versche verbruiking kan bewaren en ook omdat het hofgevogelte er zeer gretig naar is. Soms worden er onder de takken netten gehangen ten einde geene der vruchten te verliezen.

Noten (*OKKERNOTEN*).

De groote of okkernoten worden, behalve dat zij versch geëten, eene zeer aangename versnapering zijn, ook gebruikt om er eene goede spijsolie uit te persen. Vele noten worden sedert eenige jaren groen geplukt (vooraleer de schelp begint hard te worden) om ze, evenals komkommers, in azijn te leggen. De volgende soorten worden door griffeling voortgeteeld en brengen op die wijze min krachtige boomen voort, doch, die vroegtijdig en overvloedig dragen.

Commun.

(gewone kraaknoot).

A gros fruits.

(dubbele of paardennot).

Fertile.

(dwerg noteboom).

A coque tendre.

(Dunschelpige of kraakbely).

De la St Jean.

(St. Jansnoot).

Peren.

De peren zijn van zeer verschillende waarde. De geaardheid van het vleesch, de hoeveelheid sap en den smaak doen de eene soort ver boven de andere uitmunten.

Sommige hebben boterachtig en smeltend vleesch; andere zijn half smeltend, malsch of brokkelig. Uithoofde van de groote verscheidenheid in de hoedanigheden moet de keus der soorten met bijzondere achtzaamheid bepaald worden.

Men heeft op de boomgaarden weinig goede variëteiten, hoewel er veel bestaan, die uiterst wel voor deze cultuur geschikt zijn.

De *zeer late* winterperen zijn de zeldzaamste onder degenen, welke de gewenschte hoedanigheden bezitten; dus mogen deze soorten ook in de landelijke plantingen in geene groote evenredigheid gebracht worden: dit is bijzonder in acht te nemen als men meer op verkoop, dan op eigen genot uit ziet.

Voor verkoop, verkiezen wij die welke van Oogst tot November rijp worden; inderdaad de variëteiten van dit jaargetijde hebben niet alleen het voordeel eene groote opbrengst te geven, maar daarenboven vereischen zij geene andere zorgen dan het plukken en uitleveren. De late soorten behoeven voor de bewaring gestadig toezicht en bergplaatsen, waarover eenieder niet beschikken kan. Voegen wij er bij, en dat is van geen gering belang, dat de zomer- en voornamelijk de herfstperen voor den grooten uitvoer verkozen worden.

Het huishoudelijk gebruik dezer vruchten is zeer menigvuldig. Behalve dat de peren als tafelvrucht eene voorname rol spelen, leveren zij, gebakken of gestoofd, eene aangename en gezonde spijs op. Gedroogd zijnde kan men ze jaren lang bewaren.

De landbouwers planten te weinig peerboomen, die zooals men ziet, veel voordeel opleveren kunnen, en in sommige jaren dragen, als de appelen schaarsch zijn, en overigens in drogen zandgrond nog tamelijk wel gelukken.

De beste soorten zijn :

Zomerperen.

Colorée de juillet.	Beurré Lebrun.
Rousselet de Rheims.	— d'Amanlis.
(<i>Kleine Rousselet</i>).	Calebasse d'été.
Rousselet Esperen.	(<i>zomer Calebasse</i>).
(<i>dubbel Rousselet</i>).	Ananas de Courtrai.
Epargne.	Dr Jules Guyot.
(<i>St Laureyns peer</i>).	Comte Lelieur.
Beurré Giffart.	Double Philippe of B ^e de
Citron des Carmes.	Mérode.
(<i>Madeleinepeer</i>).	Bruine Krickpeer (<i>dubbele</i>).
Clapp's favourite.	

Najaarsperen.

Louise bonne d'Avranches.	Beurré Caplaumont.
Beurré superfin.	— Hardy.
Beurré Spae.	Peire de Tongre.
Des Ursulines.	(<i>Durondeau</i>).
Hélène Grégoire.	Concillier à la Cour.
Beurré Dumont.	Calebasse Rose.
Beurré Diel.	Alexandrine Douillard.
(<i>Meloenpeer, Drie-toren</i>).	Alexandre Lambré.
Fondante Therriot.	Madame Eliza.
Marie-Louise.	Triomphe de Jodoigne.
Emilie d'Heyst.	

Winterperen.

Bronzée d'Enghien.	Nouvelle Fulvie.
Beurré Sterckmans.	Charles Cognée.
Curé.	Bezy de Chaumontel.
Josephine de Malines.	Castillac.
Sœur Grégoire.	(<i>Stofpeer</i>).
Bergamotte Esperen.	

Voornaamste plaatselijke soorten :

Langsteel (Land van Waas).	Dijzeling (Keizerin) (Oost-Vl.).
Diksteel (id.).	Kroonpeer (Oost-Vlaanderen).
Mahieupeer (West-Vlaanderen).	Ratioenpeer (id.).
Pondpeer. (id.).	Gendarmpeer (id.).
Amandelpeer (id.).	Keimolen (Antwerpen).
Vijgepeer (id.).	Moedernatte (id.).
Suikerpeer (id.).	Maaspeer (id.).

Perziken.

Met recht worden de perziken voor de fijnste en edelste vruchten gehouden. Daar deze boom, evenals de vrucht, zeer oplettend moet behandeld worden, treft men dien weinig in de groote cultuur aan. In de nabijheid van groote steden kan deze vrucht eene nog al redelijke opbrengst geven, doch de uitslag is er niet zeker genoeg van om deze teelt voor de boomgaarden aan te bevelen, tenzij des hoogstams uit kern gewonnen, of tegen den grond op pruimboom geschildgriffeld en in den tuin geplant. De perzikboomen uit zaad, zonder griffeling als hoogstammen opgekweekt, geven meermaals goede vruchten en de boomen dragen veel.

De beste soorten zijn :

Amsden.

Pourprée hâtive.

(Lak-perzik).

Grosse mignonne.

Madeleine rouge.

(Boeren-perzik).

Double Montagne.

Reine des vergers.

D'Oignies.

Brugnon de Feligny.

(Gladde perzik van Feligny).

Pruimen.

De pruimeboom dient niet in lage of vlakke boomgaarden. Slechts in droge steenachtige gronden en op de afhellingen der bergachtige streken brengt hij veel op. Daar draagt hij zeer vroegtijdig, soms al overvloedig drie à vier jaar na de enting. Deze boom wordt hier in de boomgaarden zelden geplant, tenzij als tijdelijke tusschenplanting. Zijne vruchten zijn zeer verschillend van gedaante, grootte, kleur en smaak. Zij worden versch geëten, gestoofd en bijzonderlijk gedroogd.

De beste soorten zijn :

Belle de Louvain (<i>blauwe</i>).	Prune d'œuf .
Royale de Tours .	(<i>Gele ciergepruim</i>).
(<i>Rode koningspruim</i>).	Pêche (<i>blauwe</i>).
Drap d'or d'Espereu (<i>gele</i>).	Fellemborg (<i>blauwe</i>).
Mirabelle double (de Nancy).	(<i>Zwitserse pruim</i>).
Jaune hâtive (<i>gele</i>).	Reine Claude (<i>groene</i>).
Bleu de Belgique (<i>blauwe</i>).	— — dorée (<i>gele</i>).
Kirke's (<i>blauwe</i>).	— — Violette (<i>blauwe</i>).
Dame Aubert (<i>gele</i>).	— — d'Althaus (<i>roode</i>).
	— Victoria (<i>roode</i>).

INOOGSTEN EN VERZORGEN DER VRUCHTEN. — Het tijdstip der rijpheid is niet gemakkelijk om te bepalen, vermits er zoovele oorzaken van verandering bestaan.

Peren en Appels. Bij de kernvruchten is het tijdstip der volkomene rijpheid veel moeilijker dan bij steenfruit te erkennen. Aangaande de soorten, waarvan men het tijdstip der rijpwording niet kent, is bij deze eene spoedige kleurverandering, die sommige variëteiten ondergaan, en ook het afvallen der vruchten, bij stil weder, zeer dikwijls een teeken van rijpheid.

De *Zomerperen* moeten eenige dagen (acht of tien) vóór hunne volkomene rijpheid geplukt worden, waarna men ze in eene luchtige plaats brengt. In eenen kouden en donkeren kelder gaat de rijpwording te langzaam voort, en zeer dikwijls verrotten of bederven de vruchten, zonder eigenlijk rijp te worden; laat men ze op den boom volkomen rijpen, dan verliezen zij al te spoedig hare goede hoedanigheden en kunnen de verzending moeilijk uitstaan.

In het algemeen is het beter ze te plukken, wanneer zij nog groen zijn. Om sommige goede zomersoorten lang te genieten en ze goed te verbruiken, of wanneer men de gelegenheid niet vindt om de geheele soort in ééns te

verkoopen, zal men op denzelfden boom de vruchten in verschillende keeren moeten plukken. Dit noemt men *herhaalde plukking* en zij is vooral aan te prijzen voor die peren welke, eens van den boom zijnde, spoedig bederven.

De *herfstvruchten* mogen vóór hare volkomene rijpwording op den boom, niet ingeoogst worden — ten ware men hare bewaring wilde verlengen of ze wijd moest verzenden; doch in dit geval verliest men ook in de hoedanigheid. Deze vruchten bewaren in den fruitkelder op boorden, en verkrijgen aldaar langzamerhand hare hoedanigheden.

De *wintervruchten* laat men op stam tot einde October zelfs tot half November. Dan zijn zij nog vóór haren tijd geplukt, aangezien zij slechts na eene meer of min lange bewaring eetbaar worden.

Welk ook het tijdstip zij, waarop men de onderscheidene kernvruchten inoogst, moeten echter die vruchten altijd met de hand van de boomen losgemaakt worden, ofwel met daartoe geschikte werktuigen.

Zooveel mogelijk gaat men tot de inoogsting der vruchten over bij droog weder, zonder zich overigens met het kwartier der maan te bekommeren.

Over het bewaren van fruit.

Daartoe verkiest men eene bijzondere plaats, waar de vruchten tegen de ongestadigheid van het weder kunnen beveiligd worden. Een droge en eenigszins donkere kelder of kamer, waar men de koude wel uitsluiten kan, zal zeer geschikt tot eene stapelplaats gebruikt worden. De rijpwording moet des te traagzamer vooruitgaan, naarmate de vruchten meer van het tijdstip harer rijpheid verwijderd zijn. Om deze reden is, vooral gedurende

de eerste weken na de inoogsting, de warmte nadeelig en zou zij oorzaak kunnen wezen dat de vruchten rimpelig worden of vlekken. Wanneer eene behoorlijke plaats gevonden is, legt men er, bij middel van houten latjes, de boorden in. Tot verdere voorzorg bedekt men ze met grauw papier of droog mos; dit gedaan zijnde laat men, bij helder weder, de plaats gedurende eenige dagen goed verluchten.

Vier of zes dagen na de plukking, brengt men de vruchten naar de bergplaats over, omdat zij eerst de overvloedige vochtigheid, die zij bevatten, zouden verliezen; dit wordt gewoonlijk *het zweeten der vruchten* genoemd. Deze voorzorg, die te allen tijde noodzakelijk is, wordt nog meer dringend, als men verplicht is geweest de vruchten bij regenachtig weder in te oogsten. Daarna worden zij, de eene van de andere afgezonderd, op de boorden geplaatst.

Men verlucht de plaats wel binst de 3 of 4 eerste dagen, en verder van tijd tot tijd, opdat de lucht altijd droog blijve en alzoo de verdamping bevoordeelige. Voorts houdt men het oog op de vruchten, om dezen, die beginnen te bederven, weg te nemen, en degenen die rijp worden, ten gepasten tijde te verkoopen.

Het fruit, dat men buitengewoon lang wenschte te bewaren, moet men van tijd tot tijd zachtjes afdrogen en verplaatsen. Het lang bewaren van appelen is gemakkelijker en voordeeliger dan van peren.

Over het enten of griffelen.

Ofschoon deze bewerking meer tot de eigenlijke boomkweekerij behoort, hebben wij goed gevonden een bijzonder hoofdstuk over de entenkunst op te stellen. Zij die zelf hunne boomen willen aankweken of bij hun bedrijf eene plantenkweekerij willen voegen, zullen uit dit deel onzes werks zeer groot nut kunnen trekken.

Enting of griffeling.

Om de boomen smakkelijke vruchten te doen voortbrengen, en de soort te veredelen moeten zij geënt worden. Enten is het inlasschen van eene kunstig gesneden *griffel* of *ent*, zijnde een stukje tak, twijg of een oog eener goede soort, op eenen gelijksoortigen of verwantschappen *stam* of *wildeling*, insgelijks en op zulke wijze toegesneden, dat men de levende deelen van beiden nauw kan samenpassen.

De vereischte behendigheid voor die uitwerking wordt in korten tijd verkregen, zoodra men met de doenwijze bekend is. De gelegenheid om zich daarin te oefenen, vindt eenieder vrij gemakkelijk met twijgen tot enten te snijden, tot aler men die werking flink kan verrichten.

Vooraleer men tot de uitwerking over ga, moet men echter de volgende punten wel in acht nemen :

1° De keus van de stammen en der griffeltwijgen ;
2° het tijdstip der enting ; 3° de verschillende wijzen van enten.

Keus der stammen. De boomen vereenigen zich door de enting beter, in evenredigheid der natuurovereenkomst tusschen *stam* en *ent*.

De wetenschap leert ons dat de enting slechts mogelijk is, wanneer *stam* en *ent* tot dezelfde natuurlijke familie

behooren. Dit is zeer gegrond; al de zoogezegde entingen van perzikboomen op wilgen, roozen op hulsten, enz. zijn louter fabels. Het is daarenboven niet voldoende dat de enten op dezen of genen stam groeien : men moet den tijd afwachten om te kunnen oordeelen over hare groeikracht en duurzaamheid.

Verder valt nog op te merken, dat onder verscheidene stammen, tot eene en dezelfde soort geschikt zijnde, bij afwisseling (volgens de omstandigheid) nu eens deze, dan gene wildeling zal verkozen worden. Want hoewel de ent schier altijd hare geaardheid bewaart, zonder iets van de hoedanigheden, den stam eigen, aan te nemen, groeit zij op den eenen veel beter dan op den anderen. In de verhandeling over iederen fruitboom in het bijzonder en voor iedere teelwijze, worden de verschillende stammen, waarop de boomen moeten geënt zijn, aangewezen.

Keus der entrijzen. Neemt de entrijzen 1° op gezonde boomen, omdat die van ongezonden dikwijls de ziekelijkheid overzetten; 2° op zulken, die zoo bejaard mogelijk zijn, voor zooveel zij nog goed gewas bij maken, want zij brengen boomen van meer vruchtbaren aard voort; 3° en onder natuurlijke voorwaarden, dat is, op boomen die in de vrije lucht leven, want hun gewas is meer bestand tegen de guurheden der buitenlucht; 4° kiest eindelijk tot entrijzen éénjarige houttwijgen van gematigden groei, doch liever te sterk dan te zwak. Tweejarige entrijzen kunnen desnoods ook dienen, ja, goede boomen voortbrengen, vooral bij kernfruitboomen.

De griffeltwijgen *moeten* afgesneden worden *vóór* de minste sabbeweging, doch niet al te lang op voorhand, aangezien de twijgen gedurende den rusttijd des booms er toch nog immers iets op genieten, en overigens dáár

beter bewaren dan even waar. De afgesnedene entrijzen worden in pakjes gebonden, en met hun onderreinden 4 á 5 c. diep in den grond gestoken, op eene van zon en wind bevrijdde plaats, in het noorden, achter eenen muur of heining.

Als men er te laat aan denkt de enten te snijden, bijv. wanneer de oogen reeds ver uitgezwollen zijn, is het beter ze dadelijk op den stam over te brengen, dan ze nog ergens in bewaring te houden.

Tijdstip der enting. Dit wordt door de stammen zelf aangewezen, zoodra zij volop in het sap komen; en hunne oogen beginnen open te zwellen. Het is niet voorzichtig bij de allereerste beweging van wasdom aan te vangen, omdat er dan nog te veel ongunstig weder te verwachten is. Steenvruchtboomen laat men doorgaans min in groei gevorderd zijn dan anderen. Kortom, de algemeene regel is, wanneer men tot griffelen of enten overgaat, dat de griffeltwijn *slapen*, en de stam *leven* moet.

Kriek- en kerseboomen kan men zeer voordeelig in de maand September enten.

Verschillende wijzen van enten. Dezen zijn oneindig in getal; wij zullen ons bepalen tot het uitleggen der nuttigsten.

Fig. 51. — Ge-
kloven stam.

Spleetgriffeling. Het is eene der oudste manieren van enten, die hedendaags, ofschoon min, nog al veel uitgeoefend wordt.

Men zaagt de stammen plat of schuins, op eene bepaalde hoogte af, doch altijd op eene zuivere en gezonde plaats. Indien men laagstammig griffelt, is het noodig, den stam tegen den grond af te houten (6 of 8 c.), of kort aan het

lijf des booms, indien men takken wil afenten. Men vereffent de afgezaagde plaats, en vervolgens naar gelang der dikte van den stam, splijt men denzelfden (zie in fig. 51), met het snoei- of met het kliefmes (fig. 52 en 53) door.

Daarna snijdt men van het entrijs een stukje, van ten minste twee goede oogen voorzien, dat men zuiver plat snijdt, een weinig *dunner* langs den kant, die binnenwaarts den stam moet gericht zijn, en ook een weinig *spits-* of *spievormig* naar onder (zie fig. 54). Alsdan wordt de ent aangeplaatst; men drage hierbij

Fig. 52.
— Snoeimess.

Fig. 53.
— Kliefmes.

zorg dat de spleet genoeg open blijve om de ent zonder geweld, zonder stoornis er in te schuiven, derwijze dat bij stam en ent, de jonge geweefsels van hout en schors zooveel mogelijk, ten minste op een punt, in verbinding komen. Dit gedaan zijnde, verbindt men de plaat waar de griffel aangezet is, om alles beter samen te voegen, of te beletten dat de spleet, hoewel voor het oogenblik soms goed gesloten, later wederom gapend worde. Deze voorzorg is meest noodig voor zeer dunne stammen, en ook voor diegenen die te ver doorgespleten zijn. Het is niet noodig, ja, zelfs is het schadelijk het toenipen der spleet te willen beletten bij middel eener houten wig: nooit sluit deze te hevig.

Fig. 54. —
Spleetgriffel.

De spleetgriffel is aan kernfruitboomen, pruim- en kriekeboomen toepasselijk, en dan nog bij deze laatsten slechts als zij van geringe dikte zijn. Op stammetjes van ongeveer eenen duim dik steekt men slechts eene ent, zooals in fig. 55, op dikkere mag men er twee stellen, zooals in fig. 56.

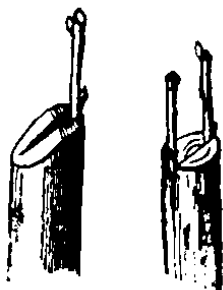

Fig. 55.—Enkele Spleetgriffel. Fig. 56.—Dubbele Spleetgriffel.

Kroongriffeling (fig. 57). Deze manier van enten wordt ook *enting tusschen de schors* genoemd. De kroongriffeling moet later verricht worden dan het enten in de spleet of kloof, omdat de schors vooreerst wel van het hout moet loskomen. De boom wordt, evenals voor de spleetgriffeling, vlak of schuins afgezaagd en glad gesneden; daarna splijt men de schors, welke men langs eene zijde met het entbeentje

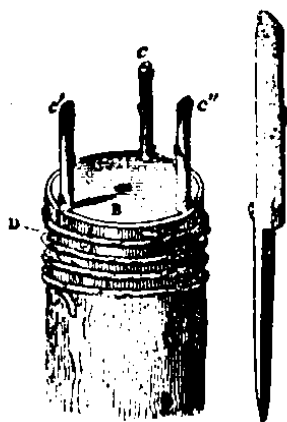

Fig. 57. — Kroongriffeling.

een weinig opheft, om er vervolgens de ent onder te schuiven. Bij de stammen, wier schors gemakkelijk afschilt, kan het geen kwaad indien de punt der ent zich zelf nog eenige ruimte moet maken. De ent wordt plat gesneden langs den kant tegenover het onderste oog; naar onder, spits- of spievormig. Op eenen kant der ent snijdt men ook, op dezelfde lengte als den platgesneden kant, een reepje schors af, zoodanig dat die zijde tegen den niet losgemaakten kant der schors van den

stam nederkomt. Deze wijziging van het gewone enten tusschen de schors vergemakkelijkt de bewerking en verzekert den uitslag.

De griffel wordt derwijze ingeschoven, dat het onderste oog gelijk aan de vlakke van den stam uitkomt. Daarna omwint men met een goed bindsel van moscovische matten (bast), en men sluit den stam wel dicht zonder hem echter te knellen. Bindsel dat zeer wel den bast kan vervangen, is het *waterlis*, waarvan verscheidene soorten in het wilde in grachten en poelen wassen. Deze waterplanten in de schaduw langzaam gedroogd, zijn van grooten dienst voor het omwinden der enten. Merkwaardig is het, dat dit bindsel zeer rekbaar is en na eenigen tijd vergaat, zoodat het nooit hoeft los gemaakt te worden, diensvolgens nimmer ingroeit en de stammen niet verwurgt.

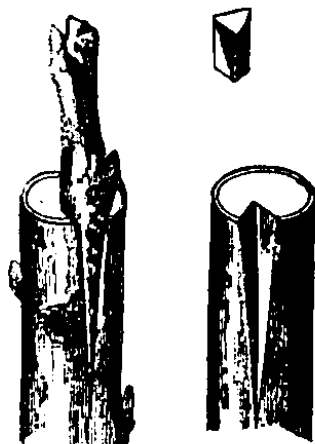

Fig. 58. — Invoeginsent.

Eene wijze van enting, waarvan de goede uitslagen ons toelaten met grooten lof gewag te maken, is de *invoegingsgriffeling* (fig. 58). Hoewel sinds lang gekend, wordt zij hier te weinig toegepast.

Nevenstaande figuur is voldoende om te doen begrijpen, hoe deze enting moet verricht worden.

De stam wordt, even als voor de gewone griffeling afgehouden en een driehoekig stukje hout wordt er uitgesneden. De griffel wordt insgelijks driehoekig gesneden, zoodat ent en insnede omtrent met elkkaar passen.

Zorgen na de enting.

Na de enting moet men zorg dragen, dat de verrichtte arbeid voor een groot gedeelte, of wel gansch, niet verijdeld worde door lucht, wind, vochtigheid, ongedierte of gevogelte. Daarom bestrijkt men, dadelijk na het inzetten der griffel, de geheele plaats, waar men geënt heeft, alsook de toppen der enten, en de andere wonden met *entwas*.

Men zou thans bepaaldelijk van het gebruik van warm entwas moeten afzien, daar men nu overal in den handel entwas vindt dat koud kan aangestroken worden.

Voor de enting op een klein getal stammen zal men zich een doosje kouden mastiek (L'homme-Lefort) aanschaffen. Deze stof is immer gereed; men draagt ze in den zak alom en hoeft ze niet aan smelting te onderwerpen; daarbij loopt men geen gevaar de stammen en de enten te verbranden. De entwas wordt met een platgesneden stokje over de geënte plaats gestreken.

Ziehier overigens voor gebruik in 't groot de samenstelling van eene goedkoope soort koud entwas, dat wij voor onze kweekerijen bereiden:

Zwarte pek	300 grammen.
Afgesmolten rund- of schaapect	60 "
Bruine oker	50 "
Alcool op 39 graden	80 "

Men laat de twee eerste stoffen over een zacht vuur smelten en voegt er de oker met kleine deelen bij, het mengsel steeds omroerend. Dan neemt men de gesmoltene stof van het vuur en wanneer zij bekoeld, doch nog vloeibaar is, giet men de Alcool met kleine geuten erin. terwijl men voortdurend omroert. Men bewaart het mengsel in dicht gesloten blikken doozen.

Om de scheuten der enten tegen het gevaar te vrijwaren door den wind afgebroken te worden, zal men, even na de werking, eene soort boogje dat men aan den stam vastmaakt over de ent spannen. Het belet tevens de vogelen zich rechtstreeks op de enten nêer te zetten, en dient om later, zoodra de jonge scheuten eenige lengte bereiken, ze er aan te hechten.

Men kan ook de jonge enten tegen al de bovengenoemde ongevallen behoeden met ze om een stokje te leiden of met eenige rijzen te omringen. Rupsen, mieren en spinnen, doen ook dikwijls veel kwaad aan jonge enten en moeten naarstig opgezocht worden.

Eindelijk snijdt men de uitspruitsels van den geënten stam zorgvuldig weg, doch niet allen opeens, maar trapsgewijs, naarmate de griffels zich meer en meer ontwikkelen.

Bij zware boomen, waar de enten al het sap dat de stam oplevert, onmogelijk zouden kunnen opslorpen, worden altijd eenige wilde takken voorloopig behouden.

De *schildgriffeling* of *het oculereen* heeft boven alle andere wijzen van griffelen dit vooruit, dat er aan de boomen geene groote wonden toegebracht worden; dat men deze op dunne en jonge wildelingen kan toepassen, en langs dien weg soorten vruchtboomen kunnen voortgeteeld worden, die bij de gewone enting niet vatten, zooals abrikoos- en perzikboomen. Daarenboven kan men

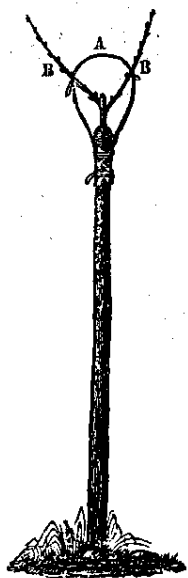

Fig. 59. — Bevestigen der enten.

deze bewerking uitoefenen in meer dan één jaargetijde, zoodat men aan niet een al te kort tijdstip gebonden is.

Het oculeeren in het voorjaar (April-Mei) met het voorgaande jaar gewassene entrijzen, wordt genoemd *met schietend oog*, omdat het oog korts na de bewerking begint te wassen. Geschiedt de schildgriffeling op het afgaan van den zomer, zooals voor al de vruchtboomen gedaan wordt, dan zegt men *oculeeren met slapend oog*, omdat zij dan eerst in het voorjaar dóórschieten.

De schildgriffeling met slapend oog begint men na Juni, namelijk zoohaast hard geworden entrijzen op de boomen die men voortelen wil, voorkomen en voorts tot zoolang de schors gemakkelijk van den stam losgaat. De meer of min langdurige groei der wildelingen moet hier dus in acht genomen worden. Zoo zal een perzikboom vroeger geoculeerd worden op pruim- dan op amandelstam; een peerboom vroeger op kwee, dan op eenen zaailingstam, omdat laatstgenoemden gewoonlijk laattijdig hunnen groei eindigen. De keus der oculeerrijzen is op dezelfde aanmerkingen gestaafd als bij andere griffelingen; voorts neme men wel geslotene scheuten met sterke oogen. Zoodra zij afgesneden zijn, ontbloot men ze van haar gebladerte, zonder den steel er af te breken. Men verwijst het onrijpe uiteinde der scheut en ook het onderste deel waar de oogen zich te zwak bevinden. Vervolgens worden zij in vochtig mos of in eenen natten doek omwonden. Moesten zij nog eenigen tijd ongebruikt blijven, dan steekt men derzelver uiteinden in eenen aardappel, komkommer of andere sappige vrucht.

Ten opzichte der stammen vallen verder geene bijzondere opmerkingen te doen, behalve dat zij eene gezonde en malsche pel zullen aanbieden; het is om die reden

dat sommigen, steenfruitsoorten vooral, na haar derde of vierde jaar, deze bewerking niet meer met goed gevolg uitstaan. Men bereidt de stammen of takken tot de schildgriffeling met dezen drie à vier weken op voorhand van eenig overtollig hout te ontdoen. Alleen wanneer men met schietend oog oculeert, mag men acht dagen na de bewerking eenige takken afsnijden, en zoo vervolgens den wildeling tot op 10 c. boven de oculatie inkorten.

De schildgriffeling mag bij meerderjarige boomen, op jeugdige kroontakken geschieden.

Al het overige bestaat nu uit vierderlei bewerkingen : 1° het afsnijden van het te oculeeren oog : 2° het insnijden en losmaken van de schors op den stam; 3° het plaatsen of inschuiven der oculatie; 4° het verbinden van den stam op de plaats waar hij de schildgriffel ontving.

Om behoorlijk de oculatie af te pellen, houdt men het oculeerrijs in de linke hand, stelt het entmes 2 c. boven het oog *a*, dat men afpellen wil en men schilt het met een stukje schors tot aan *b* af; vervolgens rukt men de schors eraf, de oculatie tusschen den duim en het mes houdend, om daarna het hout er uit te pellen, en ze op de bepaalde lengte door twee sneden *b'b'* zooals in fig. 60 aangetoond is, af te korten. Het hout moet zoodanig uitgepeld worden, dat de kiem of het zieltje van het oog niet medegerukt worde. Daartoetrekt men het repeltje hout van boven naar beneden uit, of van onder naar boven, ingevolge de soorten; men wordt licht gewaar, hoe dit of gene hout best uitgepeld kan worden. Wanneer de oculatiën te jong zijn, alsook als het wat

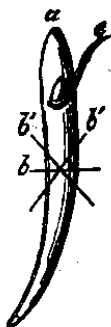

Fig. 60. — Afgesneden oculatie.

laat wordt om ze behoorlijk uit te pellen, mag het dun pelletje hout ongedeerd eraan blijven.

Fig. 61. —
T snede
voor schild-
griffel.

Op eene gladde plaats, fig. 61, die men eerst met de hand afwrijft, brengt men de schors eerst eene horizontale, dan eene rechtlopende snede toe. Dáár waar de sneden te zamen komen, worden de beide hoeken der schors met het mes losgemaakt, en vervolgens met het entbeentje een weinig opgeheven om de oculatie er gemakkelijk achter te schuiven.

Hierop volgt het plaatsen der oculatie : het voornaamste is, dat dit zoo spoedig mogelijk in zijn werk ga. Om dit oogmerk te bereiken, heeft men eerst de oculatie klaar gemaakt; men houdt ze bij den bladsteel in de linke hand, om ze eerst vlak onder aan de dwarssnede en verder onder de beide vleugels van de langwerpige insnede, naar beneden te schuiven.

Fig. 62. — Ge-
bondene
schildgriffel

Nu, eindelijk, wordt de oculatie zooals in fig. 62, met een rekbaar bindsel omwonden. Zoodra, eenige dagen later, de bladsteel afvalt, is zulks een teeken dat de oculatie gevat heeft.

Na den winter, snoeit men den wildeling 10 c. boven de oculatie weg, en maakt ook eerst alsdan het bindsel los, tenware het hevig verdikken van den stam die voorzorg, reeds vóór den winter, genoodzaakt hadde.

In sommige gevallen kan het voordeelig zijn twee oculatiën tegenover elkáár op dezelfde stam te plaatsen. Deze doenwijze wordt dikwijls toegepast op soorten die moeilijk oculeeren, bijv. de abrikoosboomen. Dan steekt men op de pruimestammen eene abrikoos-oculatie

en tegenover eene van pruim- of perzikboom, zoodat altijd de eene of de andere goed uitvalt.

Verenten van oude boomen. — Men kan ook volwassene en groote boomen, nadat zij den ouderdom van tien, twintig, en meer jaren bereikt hebben, met goed gevolg opnieuw enten met andere en betere soorten, dan zij te voren gedragen hebben, evenwel op voorwaarde dat zij gezond zijn en genoegzame kracht hebben. Men heeft uit ons voorgaande gezegde alreeds kunnen opmaken

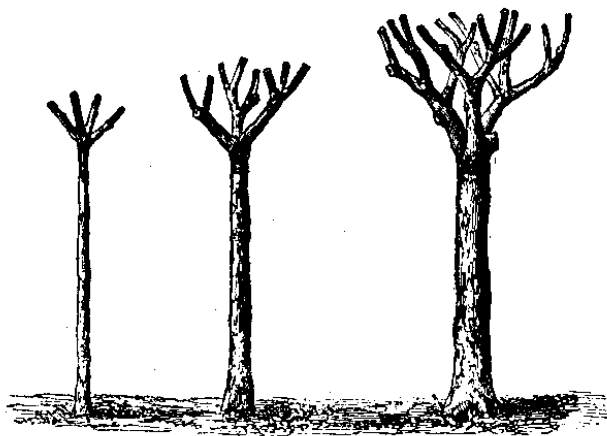

Fig. 63.

Fig. 64.

Fig. 65.

dat zware takken niet gevoeglijk op eenige andere wijze kunnen herent worden dan door de kroongriffeling. Deze wordt hier op dezelfde wijze als bij jongere stammen ver-richt. Echter behoort men voor reeds bejaarde boomen nog het een en het ander in 't oog te houden.

Aangaande den enttijd, moet men vooreerst in acht nemen dat de werking der sappen en het gemakkelijk loskomen der schors later plaats hebben, en men derhalve zulke boomen ook laattijdig zal enten; de oogen

van den te enten boom mogen reeds op het punt staan om uit te botten. De entrijzen, die men daartoe gebruikt, moeten vooral naar gelang der takken min of meer zwaar en krachtig zijn.

Het getal takken, op elken boom te behouden, moet iedereen zelf kunnen waardeeren bij het aanzien van den boom; de oudste worden weggezaagd, indien er te veel op staan. De fig. 63, 64 en 65 geven een nabijkomend denkbeeld hoe de boom moet voorbereid worden, ingevolge ouderdom en ontwikkeling.

Het is zeer voordeelig reeds in Februari of begin van Maart de takken, welke voor de herenting in de kruin zijn aangewezen af te kappen, niet tot op de te enten plaats, maar zoo wat 25 of 30 c. hooger. Dit overschietend deel dient tot beveiliging der entplaats, zoodat men op den enttijd versch en sappig hout mag ontmoeten. Men ent de takken zoo kort mogelijk af, want het enten op lange stompen is om vele redenen nadeelig: vooreerst worden de aanstaande nieuwe hoofdtakken min stevig en er schieten achter de enten bij aanhoudendheid wilde scheuten uit, die men in 't vervolg van tijd lichtelijk met de geënte takken verwart.

De dikte van den tak moet bepalen hoeveel enten men er in behoort te steken; deze moeten niet dichter zitten dan 2 $\frac{1}{2}$ à 3 c. van elkaar. Bij het plaatsen der enten op zware takken is aan te raden, het onderste oog der ent, dat dichtbij de vlakke van den afgezaagden tak komt, naar binnen te zetten, en niet, zooals bij jonge stammen, naar buiten gekeerd. Bij schuins of vlakgerichte takken, wederzijds zoo men ertwee plaatst, en rondom, indien men waarop men maar ééne ent steekt, moet deze naar boven staan, er een grooter getal op stelt. De kleine takjes, die op

de geënte takken staan of er later op voortkomen, zal men tijdelijk allen of ten deele behouden. Van zulke boomen, die reeds zeer uitgebreid zijn en wier takken niet allen hoeven herent te worden, is het goed eenige rijsjes te laten staan, die men, volgens noodzakelijkheid, meer of min inkort. Te dien einde zal men zoo weinig mogelijk van de bovenste of rechtopgaande takken gebruik maken, om reden dat zij, in plaats van saptrekkers te worden voor de enten, dezen zouden uitmageren.

Krieke-, kerse- en pruimelaars kunnen de herenting nog al in eenen gevorderden ouderdom ondergaan, voor zoo-veel men daartoe de dunste takken verkiest. Echter is deze bewerking op groote appel- en op pereboomen best toepasselijk.

Het zou eene grove dwaling zijn te denken, dat oude herentte boomen even lang hunne eerste vruchten doen afwachten dan jonge stammen; want het is ons meer-maals gebleken dat peer- en appelboomen, na twee of drie jaren, hunne eerste vruchten, en al dikwijls in groote hoeveelheid, opbrachten.

Zwakke soorten van appels en peren, die men met veel moeite en allerlei tegenspoeden dan nog zeer gebrekkig, van kleins af, tot kroonboom zou vormen, leggen het heel anders aan 't werk als zij dadelijk op eenen krachtigen en bejaarden stam gestoken worden.

INHOUD.

Over de hoogstammige boomen en het aanleggen van boomgaarden.

	bladz.
Over den grond.	4
Planting en rangschikking der boomen	7
Aankweeken en opleiden der stammen.	17
Vorming der kruinen	24
Onderhoudszorgen	34
Ziekten en ongedierte	40
Straatbeplanting	54
Vruchtboomen aan gevels	58
Keus van peren voor de gevelmuren	63
Struikvormen	64
Natuurlijke vruchtstruiken	67
Hazelstruik.	67
Kweestruik.	68
Mispelstruik	69
Het drogen van fruit.	69
Bijzondere aanwijzingen voor ieder slach boomen, en keus der beste soorten	74
Abrikoosboom.	77
Appelboom	77
Kastanjeboom	80
Kerse- en kriekeboom	81
Moerbezieboom	82
Noteboom	83
Peerboom	83
Perzikboomen	86
Pruimboomen	86
Over het bewaren van fruit	88
Over het enten of griffelen	90
Zorgen na de enting	96
Over het afenten van oude boomen	101

